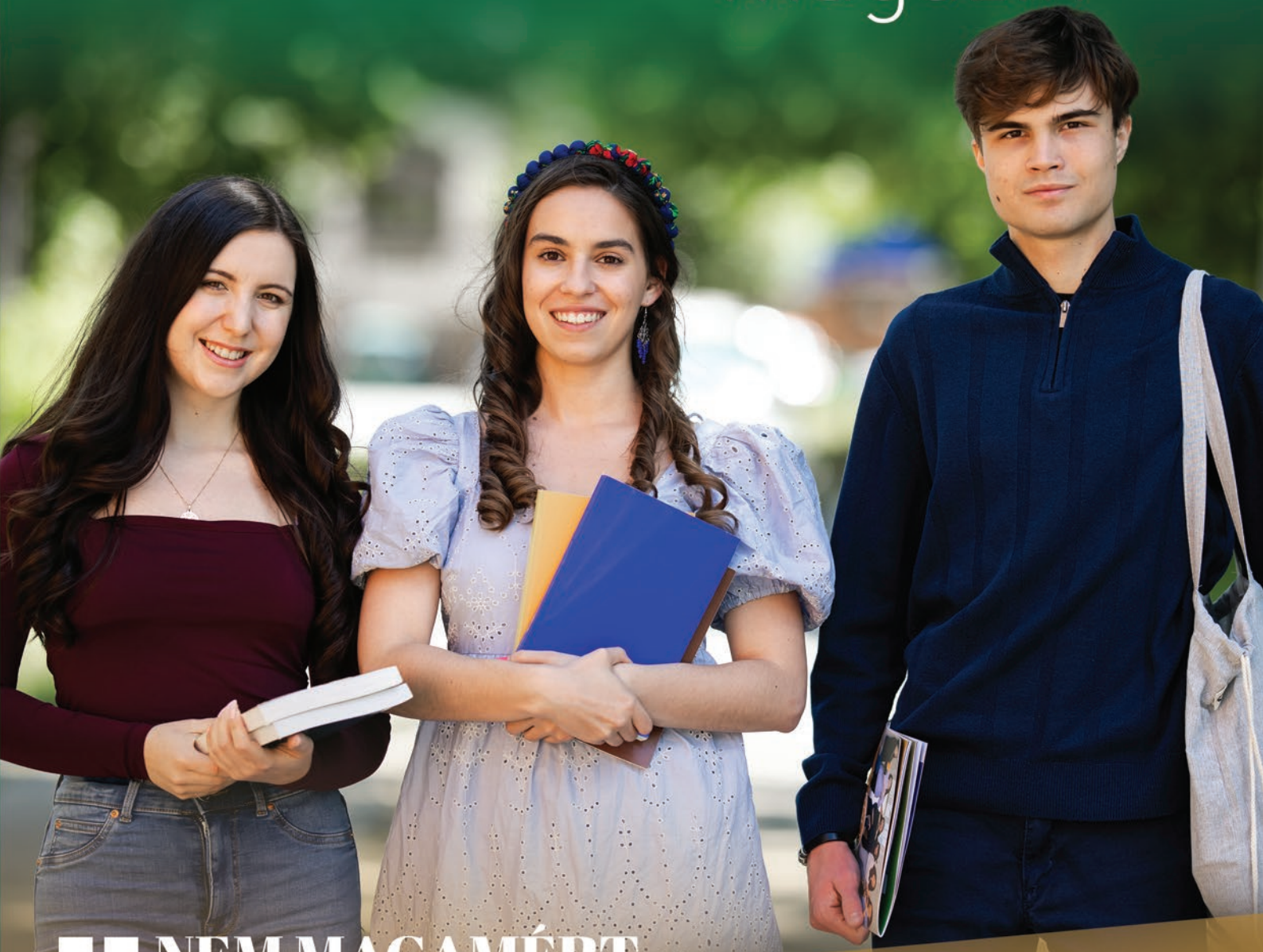
KÁROLI magazin

2026/3.

A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM HIVATALOS HALLGATÓI FOLYÓIRATA

NEM MAGAMÉRT CSINÁLOM, HANEM UTAT SZERETNÉK MUTATNI

Hallgatói portré rovatunk vendége:
PEKÁR ISTVÁN JÁNOS

OUROBOROS

károlis alkotás, nemzetközi siker

Gasztro

ISMERD MEG A VANÍLIÁT, AZ ÍZEK KORONÁZATLAN KIRÁLYNŐJÉT

Károli SHOP
Károli Református Könyv- és Ajándékbolt

Károlis kedvezmény:
ajándéktárgyak 15%
könyvek 10%

Nyitvatartás:
Hétfő-csütörtök: 10–17 óra
Péntek: 10–15 óra

1092 Budapest, Ráday utca 3.
E-mail: konyveshaz@kre.hu
Webshop: karolishop.hu

TARTALOM

Útravaló
Bizalom ---- 4

Oktatói portré
Írás és identitás: Bánki Éva és Géher István László ---- 6

Lelkimorzsa
A koffeinnel kapcsolatos placebo ---- 14

AkiKRE büszkék vagyunk
Károlis alkotás, nemzetközi siker ---- 16

Hallgatói portré
A filmkockákon túl – Pekár István János ---- 22

Gasztro
Az ízek koronázatlan királynője, a vanília ---- 28

Nyelvünk tükrében
Láma, gatya, patika – főnévként
és melléknévként is viselkedő szavainkról ---- 34

#KREatív
Hallgatói alkotások ---- 36

Kitekintő
Hegyek, templomok, emberek ---- 46

Alumni
Felelős döntések – Baumgartner Benita ---- 52

International
Nemcsak utazás, hanem életre szóló élmény ---- 54

Keresztrejtvény ---- 58

IMPRESSZUM

Felelős kiadó: Közkapcsolati és Kommunikációs Igazgatóság
Kiadó: Károli Gáspár Református Egyetem 1091 Budapest, Kálvin tér 9.
Lapszerkesztő: Sárvári-Turbucz Eszter • **Kiadványtervezés:** R. Szabó István // www.bicreative.hu
Szerkesztőség: Közkapcsolati és Kommunikációs Igazgatóság
1088 Budapest, Reviczky utca 6. sajto@kre.hu
Nyomda: Zemplén-Vektor Kft. 3900 Szerencs, Csalogány köz 5.
ISSN: 2630-9491

Megjelenik 2000 példányban.
A szerkesztőség kéziratokat nem őriz meg, és nem küld vissza.

BIZALOM

Írta: Balla Péter rektorhelyettes

EGY ÚJ TANÉV ELEJÉN SOK MINDENKI FELÉ BIZALOMMAL FORDULUNK. BÍZUNK ABBAN, HOGY JÓ TANÁROKTÓL, JÓ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT TANULHATUNK. EGYETEMI TÁRSAINKBAN ÉS BARÁTAINKBAN IS BÍZUNK: REMÉLJÜK, HOGY SZÁMÍTHATUNK RÁJUK. BIZALOM NÉLKÜL LELKILEG SZEGÉNY, ELMAGÁNYOSODÓ ÉLETÜNK LENNE. BIZALOMRA NEMCSAK EMBERTÁRSAINKKAL VALÓ KAPCSOLATUNKBAN VAN SZÜKSÉGÜNK, HANEM EZ AZ EGYIK LEGFONTOSABB JELLEMZŐNK, AMELLYEL ISTEN FELÉ KÖZELEDHETÜNK. BÍZUNK ABBAN, HOGY ISTEN GONDOT VISEL RÓLUNK, VELÜNK LESZ AZ EGÉSZ TANÉVBEN.

Az evangéliumok feljegyeznek egy olyan eseményt, amikor Jézus tanítványai egy hajóban voltak a Genezáreti-tó közepén, és ellenszél miatt nem tudtak előre haladni. Jézus a vízen járva közeledett hozzájuk, ők nem ismerték fel, hanem azt gondolták, hogy kísértet. Jézus ekkor ezt mondta nekik: *„Bízzatok, én vagyok, ne féljetek!”* (Mt 14,27)

Jézus a Máté evangéliuma utolsó mondatai szerint megígérte tanítványainak – így nekünk, mai tanítványainak is –, hogy a világ végezetéig velük, velünk marad (Mt 28,20). Ha a tanév során nehéz helyzetbe kerülnénk, gondok vennének körül, jusson eszünkbe, hogy velünk van Jézus. Mintha mi lennénk ott a kis hajón, amely felé közeledik Jézus. Az, hogy Jézus a vízen jár, annak az egyik megerősítő jele, hogy ő Isten Fia, Úr a természet felett. Higgyük el, hogy életünk minden körülménye felett is ő az Úr. Hadd szabadítson meg félelmeinktől is!

AZ IGAZ HIT ISMERET, AMELYNÉL FOGVA IGAZNAK TARTOM MINDAZT, AMIT ISTEN AZ Ő IGÉJÉBEN NEKÜNK KIJELENTETT.

Amikor Máté evangélista beszámolt arról, hogy Jézus a vízen járva, csodát téve bátorította a tanítványokat, azt is leírta, hogy Péter apostol is részesedni kívánt e csodában: azt kérte Jézustól, hogy ő is tudjon járni a vízen. Jézus ekkor odahívta magához, Péter ki is lépett a hajóból, *„járni kezdett a vízen, és elindult Jézus felé”*. (Mt 14,29) Hadd üzenje ez nekünk is azt, hogy ha Jézusban bízunk, akkor a saját erőinknél, képességeinknél is többre juthatunk, nehéz élethelyzetekből is kijöhetünk. Azonban a történet azzal folytatódott, hogy Péter elkezdett a szélre figyelni, megijedt, és süllyedni kezdett. A Biblia nem írja ezt, de talán mi hozzátehetjük: ekkor nem Jézusban bízott, hanem az aggasztó külső körülmények miatt elkezdett félni. Jézus megragadta őt, és együtt beszálltak a hajóba. Jézus nem hagyta magára a bizalmát elvesztő Pétert. Nem fog magunkra hagyni bennünket sem.

A HIT FŐ ELEMEI TEHÁT: ISMERET, IGAZNAK TARTÁS ÉS SZÍVBÉLI BIZALOM.

Bizalom – vagy elbizonytalanodás és félelem. Ezek között választhatunk e tanév elején is. Heidelbergi Káténk a keresztyén hit fontos elemeként említi a bizalmat. Így szól a Káté 21. kérdése és felelete: „Mi az igaz hit? Az igaz hit ismeret, amelynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az ő igéjében nekünk kijelentett. Ám egyúttal szívbéli bizalom is, amelyet a Szentlélek ébreszt bennem az evangélium által, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és üdvösséget ajándékoz, ingyen kegyelméből, egyedül Krisztus érdeméért.” A hit fő elemei tehát: ismeret, igaznak tartás és szívbéli bizalom. Milyen nagy lehetőség a Károlin az új tanévben is úgy tanulnunk sokféle tárgyat, hogy közben Isten írott igéjét, a Szentírást is megismerhetjük, és az örömhírt, az evangéliumot is szívünkbe fogadhatjuk, elnyerve az üdvösség ajándékát.

Máté evangéliumában a vízen járás történetének végén azt olvassuk, hogy amikor Jézus és Péter beszálltak a hajóba, elült a szél. Jézus nemcsak Péter apostolon segített, hanem a tó közepéről a partra jutni segítette a tanítványok hajóját. *„A hajóban levők pedig leborultak előtte, és ezt mondták: Valóban Isten Fia vagy!”* (Mt 14,33) Ez a Jézus jön velünk e tanévben is!

Írás és identitás

A BÖLCSÉSZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR, MAGYAR NYELV-, IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK OSZLOPOS TAGJAI, MŰVÉSZEK ÉS OKTATÓK, JÓZSEF ATTILA-DÍJASOK, A KORTÁRS MAGYAR IRODALOM MEGHATÁROZÓ SZEREPLŐI, AKIK ALKOTÓ JELENLÉTÜKKEL GAZDAGÍTJÁK EGYETEMÜNKET. A KREATÍV ÍRÁS SPECIALIZÁCIÓN TANULÓ HALLGATÓKAT NEM CSUPÁN TANÍTJÁK AZ ÍRÁS REJTELMEIRE, HANEM A TEHETSÉGES FIATALOKAT TÁMOGATJÁK ÉS ELINDÍTJÁK AZ ÍRÓVÁ VÁLÁS ÚTJÁN. ŐK BÁNKI ÉVA ÍRÓ, IRODALOMTÖRTÉNÉSZ ÉS GÉHER ISTVÁN LÁSZLÓ KÖLTŐ, MŰFORDÍTÓ, ESSZÉÍRÓ (AKINEK MŰVEIT G. ISTVÁN LÁSZLÓ NÉVEN TALÁLJUK). A MOST KÖVETKEZŐ INTERJÚBAN ÍRÓI MUNKÁSSÁGUK KEZDETÉRŐL, AZ ÍRÁS TANÍTHATÓSÁGÁRÓL, VALAMINT A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A KREATIVITÁS VISZONYÁRÓL IS MESÉLNEK.

Volt-e olyan „sorsfordító” pillanat az életetekben, ami egyszer s mindenkorra eldöntötte, hogy írással fogtok foglalkozni? Szerintetek milyen viszonyban van az írás a hallgatással és a csenddel?

Géher István: Fokozatosan nőttem bele az írásba. Zenész akartam lenni és matematikával foglalkoztam 15–17 évesen. Írtam persze bűnrossz verseket kiskamaszkori viszonzatlan szerelem miatt és egyéb indíttatásokból korábban is, az első kötetben vállalható szövegeket is megírtam 15 évesen, de az írás lassan fejlődött sorsmeghatározó folyamattá – fokozatosan szorult ki a többi ambícióm a versírás mögött. Mire huszonkét éves lettem, összeállt az első kötetem – azóta többé-kevésbé megszakítás nélkül írok.

A kreatív írás nincs kreatív olvasás nélkül. Mindkettőhöz szorosan hozzátartozik a csönd fogalma. A kreatív íráson az első félévben éljük át a hallgatókkal, hogy minden jó vers az utolsó szó utáni csöndhöz gravitál. Ha az utolsó letett írásjel után „megszólal” a csönd, akkor van a szövegnek ereje, tétje és értelme. Ez a csönd provokál. Elsősorban a szöveg azonnali újraolvasására. Másodsorban a csöndben éljük át a kimondás és az elhallgatás kettősségét, ami minden jó szöveg sajátja. Ha sikerül jó szöveget írnunk, akkor mindaz, amit elhallgattunk, ami a kimondás tisztasága alatt felgyülemlett, dramatizálódik. Mert a jó vers mindig azzal tesz nagyobb hatást, amit dramatizáltan elhallgat, mint amit dramatizáltan kimond. Ez a csönd mozgatja a versolvasás kreatív folyamatát is. Azért kell rengeteg jó szöveget együtt olvasni, hogy a különféle egyéni szövegkezelés tapasztalatát megéljük. Akkor is, ha nagyon távol áll tőlünk egy adott versvilág. Ha már „ráhallunk a csöndekre”, akkor úgy is beszédesek lehetnek nekünk, ha nem hozzánk szólnak: mi nem így kezelnénk, nem akarjuk követni, a saját versvilágunkba beépíteni. A kreatív csöndben mégis közösséget érzünk, a jó vers misztériumában osztozunk.

Bánki Éva: Harmincnégy éves koromig csak verseket írtam. Aztán 2002-ben – pontosan emlékszem, késő este, halottak napján – egy szerkesztőségi irodában leírtam az *Esőváros* első oldalát. Hirtelen jött, nem is gondolkodtam előtte sokat. Az irodába azért ugrottam be, mert elromlott az otthoni számítógépem, és tisztáznom kellett volna még néhány hivatalos levelet. (Ezeket a leveleket aztán soha nem írtam meg.) Az alkotás élménye olyan intenzív, olyan mindent elsöprő volt, mint a szülés vagy a szerelem. Akkor ott, a kihalt irodában szinte megszálltak a jövendő regényem szereplői. Mire hajnalban felegyenesedtem az íróasztaltól, tudtam, egész életemben ezt akarom csinálni.

A regényvilágok úgy merülnek fel a képzeletemben, mint ismeretlen, soha nem hallott szimfóniák. A hallgatás és a csend leginkább a költők „munkaeszközei”. De igazad van, szükség van valamiféle belső csendre, előzetes odakészülésre, várakozásra, hogy meghalljuk ezeket a hangokat.

Mire vagytok a legbüszkébbek az eddigi írói munkásságotokban? Miért?

G.I.: A büszkeség távol áll az írástól. Ugyanis büszke arra lehetek, ami az enyém. A név a verscím előtt nem a tulajdonosé, hanem az edényé, amiben a víz van. Az én sorsomat, életidőmet használta valami a kiterjedésre. Mivel nincs tulajdonlás, nem lehet büszkeség sem. Öröm persze van, ha valami sikerül, mert akkor értelme van az időnek. De a büszkeséget, amennyire csak lehet, el kell távolítani ettől az örömtől. A büszkeség azt jelentené, hogy uralni akarom a csöndet, amiből a szöveg táplálkozik, egy olyan csöndet, ami nálam mérhetetlenül többet tud. Belélegzésre és kilélegzésre sem lehetek büszke. Rajtam keresztül áramlik a levegő. A tenger sem büszke a hullámaira, és talán a hullám sem lehet büszke azért, hogy a tengerhez tartozik.

B.É.: Azt hiszem, eddigi műveim közül az olvasói és kritikai visszajelzések alapján az *Esőváros* és az *Apjalánya* volt a legsikeresebb, míg a legtöbb díjat a *Telihold Velencében* esszéregényemre kaptam. Legszigorúbb kritikusaim szerint (mert ilyenek is vannak) az *Aranyhímzés* a legjobb regényem – ez egyébként olyan kiszámítottan fegyelmezett kisregény, mintha nem is én írtam volna. A magam részéről a legbüszkébb a *Fordított idő*-trilógiámra vagyok. Ebben a történelmi regényt és a fantasy-t vegyítő trilógiában a műfaji kötöttségekkel nem sokat törődve számos zabolátlan ötletet megvalósíthattam. De ha az ember szeret kísérletezni – és ebben a trilógiában én nagyon szerettem –, akkor a kritikusok nehezen tudják hova tenni. Ezt szerintem vállalni kell. Nem jó mindig a kitaposott úton haladni.

Az írás magányos dolog, mégis fontos kérdés, hogy hova (milyen tájakra és milyen emberek társaságába) jutottatok el a világban az írásaitok révén? Visszahatottak-e az írásaitokra az így szerzett új élmények? Igaz az, hogy egy író minden írásában mindig ugyanazt a dolgot mondja el?

B.É.: Hm... Én biztosan nem ugyanazt a dolgot mondom el, hiszen minden regényemben új hanggal kísérletezem. De érdekes, hogy a verseim mintha tényleg mindig ugyanazokat a témákat járnák körbe-körbe... Mind a mai napig képes vagyok visszahelyezkedni a harminc évvel korábbi verseim „lelkiállapotába" és a kamaszkori verseimet folytatni. Ez a prózában egyáltalában nincs így. Számomra minden regény egyfajta megújulás és újrakezdés. No persze egyetlen ember sem tud korlátlan mennyiségű új élményt befogadni. Pedig én imádok utazni és tanulni, új és új emberekkel megismerkedni, a nálam fiatalabbak vagy akár a lányom, sőt a tanítványaim alkotásaiból inspirálódni. Ám az is igaz, a legelementárisabb élményeim a gyerek- és kamaszkoromhoz kötődnek. Mintha az ember akkor lenne a legfogékonyabb az élményekre, amikor még nem tudja magát kifejezni.

G.I.: Sokáig azt hittem, hogy ez a magány elegendő, s ennél nem kell se több, se kevesebb. Majd a szöveg gondoskodik arról, hogy el akar-e jutni másokhoz is. Dickinson sem mozdult el Amherstből, Hölderlin sem menekült el a padlásszobájából, életükben alig néhány darab jutott el más olvasókhoz. Blake sem volt sokkal szerencsésebb. Ezekből a sorsokból az látszik, hogy az ember, bár zoon politicon *(Arisztotelész szerint az ember természeténél fogva társas lény, aki közösségekben él és aktívan részt vesz a társadalmi életben – a szerk.),* ha verset ír, társas kötelezettségei áttételesen működnek, nem az életidő kereteiben. A színpad átnyúlik a testén, nem kötelező rálépnie.

Ugyanakkor baráti költőtársaságban, például az 1990-es évektől jó tíz évig működő műhelyben, ahol Simon Balázs, Tóth Krisztina, Schein Gábor, Szabó T. Anna, Dragomán György, Borbély Szilárd, Lackfi János, Imreh András, Mesterházi Mónika, Gerevich András és még sokan mások észrevételei, visszacsatolásai és termékeny példái igazgatták a verseim útját: megtanultam, hogy a nemzedéknek ereje van, szerencsés csillagállásban megsokszorozzák ezt a magányt, új fényekkel és árnyékokkal gazdagítják az öntörvényű írásfolyamatot. Ezért azóta is hálás vagyok. Hasonló boldogság töltött el az iowai nemzetközi íróprogramban, ahol máltai-argentin-jamaicai ízek keveredtek ebbe a magány-egyvelegbe. Mostanában Bánki Éva és Lázár Júlia észrevételei segítik a szövegeim életét. Ezek nem nélkülözhetetlenek, de sokkal szegényebb lenne a világom nélkülük.

A monotéma, vagyis a „folyton ugyanazt írás" kaleidoszkopikus gazdagsága bizonyos költészetre jellemző, bizonyosra kevésbé. Jó, ha meg tudsz újulni, ne váljon tét nélkülivé az, ami megszokott, túlontúl ismerős. De az ugyanaz is lehet – épp a kaleidoszkopikus fénytörésben mindig más. Vagyis ez alkat kérdése, hogy mennyire radikálisak az elmozdulások. Ahogy maga a versírás megkezdése is evolucionális volt nálam, vagyis nem forradalmi változásként érzékeltem, úgy gondolom, az újítás is az. Nem érzek töréseket, nagy váltásokat az eddig megírt 14 kiadott és 15 megírt verseskötetem folyamatában.

A kreatív írás specializáción oktattok. Lehet tanítani az írást? A specializáció nevében pontosan mit jelent a kreatív jelző? Mi köze a kreativitásnak a szabadsághoz? Van-e köze szabályokhoz és normákhoz?

G.I.: Az írást lehet, a tehetséget kevésbé. A kreatív annyit jelent, hogy az adott sors keretein belül az öntörvényűt segítsük működni. Hályogkovács-mesterség ez, mert nincs formalizálható recept vagy metodológia. Az öntörvényűségben már benne rejlik a szabadság, ami mindennél fontosabb. Ugyanakkor Babits is írja, hogy „korlátok között" kell „nemesen kígyózni", vagyis meg kell teremteni az ellenállást, aminek ellenében az öntörvényűség működhet, keretet kell adni annak, ami létre jöhet. A mértékes vers is egy ilyen könnyen használható keret. De persze az ellenállásnak egyéni változatai vannak, és sokkal közelebb állnak a sors-ellenállások általam nem irányítható tektonikai mozgásaihoz, mint a mesterség elsajátítható fogásaihoz, kereteihez, korlátozó és ezzel inspiratív jellegéhez. Tehetségtől függetlenül mindenki

AKKOR OTT, A KIHALT IRODÁBAN SZINTE MEGSZÁLLTAK A JÖVENDŐ REGÉNYEM SZEREPLŐI. MIRE HAJNALBAN FELEGYENESEDTEM AZ ÍRÓASZTALTÓL, TUDTAM, EGÉSZ ÉLETEMBEN EZT AKAROM CSINÁLNI.

sokat fog kapni a kreatívírás-órákon. Megtanuljuk a szerzői olvasást, vagyis azt, hogy úgy olvasunk kanonizált nagy verseket, mintha mi írtuk volna, és merünk hozzájuk nyúlni. Kicserélünk szavakat, megváltoztatjuk az igeidőt, a személyt, egy írásjelet, a mondattörést, a sortörést, a soráthajlásokat, és érezni fogjuk, hogy a szövegek energetikája hogyan változik. Írunk formagyakorlatokat, irányított verseket, ahol a kreatív folyamat többé-kevésbé kontrollálható. De a szabályok képlékenyek, ismerni kell őket, hogy kedvünkre megtörhessük. Tehát azt is mondhatnánk, szabály és norma nincs, de keret van. Így tud komplexebbé válni és mélyülni az írásfolyamat öntörvényűsége.

B.É.: Nehéz kérdés. A szépírást természetesen nem lehet megtanítani. A legjobb „mester" a sors, az íróelődök vagy – hiszen én prózáról beszélek – a társadalom. De lehetséges megteremteni azt a lelki biztonságot, ahol a tehetség szárba szökkenhet, azt a szellemi közösséget, ahol egy kezdő író biztatást, visz-

> SORS-TÉTEK NÉLKÜL NINCS KOMPLEX SZELLEMI LENYOMAT, AMIT A SZÖVEGALKOTÁS SZÍNRE VINNE ÉS FELMUTATNA.

szajelzést és technikai segítséget kap. Vegyük csak az én példámat! Az én családomban (ha titokban verseket író, halottlátó nagyanyámat leszámítjuk) nem volt humánértelmiségi. Én biztosan előbb kezdtem volna a prózaírást, ha eljutok egy kreatívírás-kurzusra. Ám amikor én jártam egyetemre, a magyar szakon még nem voltak ilyen képzések, ráadásul engem a kilencvenes évek prózairodalma sem inspirált. Senki nem állt mellettem, hogy gyere, próbáld ki, csináld, jó lesz.

A szabályok pedig egy igazán kényes téma. A jó novelláknak vannak „szabályai", a jó regényeknek már kevéssé. Rengeteg hibátlan, szinte tökéletes novellát olvasunk, de volt-e már valaha a kezünkben egy „minden tekintetben tökéletes regény"? Nem kell irodalomtudósnak lennünk, hogy Dosztojevszkij, Garcia Márquez vagy akárki remekműveiben hibákat fedezzünk fel. Ám ezek a regények mégiscsak lenyűgözők, és sokkal több ember életét változtatták meg, mint akárhány „tökéletes" novella. A szabályok tehát fontosak (meg is tanítjuk ezekre a hallgatóinkat), ám közben azt is tudni kell, mikor lehet és kell túllépni ezeken. Az ilyen kérdések mérlegelésében sokat segíthet egy alkotóközösség.

Szerintetek hogyan érdemes megragadni a mesterséges intelligencia és az emberi kreativitás viszonyát? Ti magatok használjátok-e a mesterséges intelligenciát — s ha igen, mire?

B.É.: Én gátlástalanul használom a mesterséges intelligenciát. Most éppen az örökbefogadásról írok egy fordulatos pikareszkregényt. Hogy lehet vonattal eljutni Kecskemétről Nyékládházára? Mennyi ma egy kezdő védőnő fizetése? Az én hűséges és gyors titkárnőm, a mesterséges intelligencia azonnal rávágja. Remek. Én nem féltem tőle az alkotómunkát. Egyáltalán nem lehetetlen, hogy ő olykor pontosabban és szebben befejezné a novellámat. És ez mit jelent? Ő tökéletes, én meg nem. De a sorsomat és a személyes hitelességemet nem tudná a művekhez odatenni. És van még egy fontos különbség: akármire is képes a mesterséges intelligencia, ő nekem nem lehet alkotótársam, hiszen velem ellentétben nem tudná a „próza örömét" átérezni.

G.I.: A mesterséges intelligencia fantasztikus találmány, de szellemi protézis. A gépi folyamatok szellemi terméke azért inkább gólem, mint a kreativitás új terepe. Sajnos, ebben konzervatív vagyok. A gépi algoritmus a mennyiség elvén csap át minőségbe. Megtévesztésig tudja imitálni az alkotófolyamat elemeit, de akkor is statisztikai átlag, ha eredeti. Nem tud a tudattalanra emlékezni, illetve nem tudja a tudattalant nyelvi katakrézisekkel, a tudat prizmáján át egyszerre megmutatni és elrejteni. Kitűnő, ha tájékozódni akarok, ha össze akarok foglalni valamit, ha analitikusan számba akarom venni az összetevőket. Olyan adatbázisból dolgozik, ami az emberi psziché számára beláthatatlan. De egyelőre nincs sorsa – és a sors nélküliség elveszi az írás gravitációját, nehézkedés nélkül pedig nincs kiterjedt test. Sors-tétek nélkül nincs komplex szellemi lenyomat, amit a szövegalkotás színre vinne és felmutatna.

Mi volt az eddigi legnagyobb sikeretek a specializáción?

G.I.: Tizenkét évfolyamot kísértem eddig végig négy féléves munkáján keresztül. Siker látni a beérkezett írókat és költőket, például Nagy Balázs, Szabolcsi Alexander, Élő Csenge, Szűcs Emília és sokan mások formálódó életművét. De siker az is, ha egy-egy feladatnál új fények, új lehetőségek merülnek fel. Siker az, hogy állandóan tanulhatok azoktól, akiket tanítok. Siker, ha a *kaimakótosz hexameter* írása közben (amely rendre 1-2-3-4-5 szótagos szavakat tesz egymás mellé, és így alakítja ki a hexametert) a saját magam által írt bökvers-sor, az ironikus, egyszerre feketekávé ivásra és bűnös gazdasági tevékenységre buzdító egysorosom mellé: *„Légy*

inkább levegő, feketézzél felszabadultan!”, megszületik egy tanítványom által egy sokkal mélyebb, catullusi ihletettségű sor: *„Nem lennék Szerelem, belehalnék élve-feszítve”*.

B.É.: Én tulajdonképpen nem tizenegy éve tanítok folyamatosan kreatív írást, hanem az ezredforduló óta, mióta betettem a lábam erre az egyetemre. Az első tanítvány, aki bekopogott a szobámba, nem a trubadúrok formakincséről érdeklődött, hanem hozta a saját verseit. Akkoriban persze még nem intézményes keretek között, hanem a saját szabadidőmet feláldozva foglalkoztam fiatal alkotókkal. És huszonhat év nagy idő – ennyi év alatt több, díjakkal kitüntetett, az irodalmi életben megkapaszkodott írót, költőt sikerült kinevelni. És úgy vagyok ezzel, ez még csak a kezdet: nagy regényeket többnyire harminc-negyven évesen írnak az emberek, úgyhogy még sok tanítványom áttörésében reménykedhetem. Illő szerénységgel, persze. Hiszen azt csak egy jós tudná pontosan megmondani, mi lapul az egyes emberek szívében, mi rejlik a jövőjében – ezért helyes, ha minden tanítványban a potenciálisan nagy írót is látjuk. Én mindig így nézek rájuk.

Nagy öröm, ha találkozunk a tanítványaink nevével rangos folyóiratokban. De számomra a legnagyobb öröm, ha látom őket együtt a

Petőfi Irodalmi Múzeumban, az év végi közös felolvasóestünkön. Azt látni, hogy figyelnek egymásra, örülnek egymás sikerének. Nagyon nehéz meg nem értett, magányos zseniként boldogulni (és eközben megőrizni a józan eszünket). A kreatív írás kurzusoknak van egy keveset emlegetett haszna, könnyen megteremtheti közös érdeklődésű, ambiciózus fiatalok évtizedeken át tartó barátságának intézményi kereteit. Ezek olyan kapcsolódások, melyek önmagukban is segíthetnek az irodalmi életben gyökeret ereszteni.

A mostani, szeptemberben az egyetemen meghirdetett irodalmi pályázatunktól, a *Folyosók*tól sem csak azt várjuk, hogy rátalálunk néhány tehetséges íróra, költőre, és nekik nyilvánosságot biztosítunk. Abban is reménykedünk, hogy a résztvevők között pezsgő eszmecserék kezdődnek – mert ne feledjük, párbeszéd nélkül nincs igazi irodalom.

A pályázati felhívás az alábbi QR-kód beolvasása után olvasható:

HALLGATÓINK MONDTÁK:

„A specializáció kiváló oktatói segítettek elindulni a magyar kortárs irodalomba vezető úton. Azt érezhettem, hogy írásaim megkapják a megfelelő figyelmet, miközben az oktatók szakértelmének hála egyre jobbá válhattak. Legyen szó líráról, prózáról, vagy a kiadói világ működéséről, több területen kipróbálhattam magam és fejlődhettem.” – Babos Zonga

„Szerettem volna mélyebben elmerülni az írásművészet technikájában, olyan kiemelkedő oktatóktól tanulni, akik segítenek megtalálni a saját hangomat, és új stílusokat, műfajokat kipróbálni. Másfelől olyan hallgatótársakkal szerettem volna magam körülvenni, akiknek szintén sokat jelent az írás tevékenysége. Mindkét aspektusban a program magasan felülmúlta az elképzeléseimet.” – Milovszky Kriszta

„A Károli kreatív írás specializációjának G. István László a szíve-lelke. Az órái során megtanultunk a legapróbb részletekre is kritikusan figyelni. Lázasan irtottuk a „gipszet” a szövegeinkből, akár rövidke haiku, villanella vagy moraszámlálós formában gondolkodtunk. A szerzői olvasás feladatokkal pedig megláthattuk, mitől is olyan erősek azok a bizonyos nagy szövegek. A mai napig eszembe jut a líra specializáció hangulata, amikor egy izgalmas ritmus vagy verstöredék kezd motoszkálni a fejemben. Egy egészen új szemléletet, fantáziát kaptam itt.” – Kárpáti Lilla

„Tőlem mindig is távol álltak a versek, magam is prózával foglalkozok, azonban Géher István tanár úr első féléves órája, mely során a haikukról tanultunk, illetve haikukat írtunk, volt az egyik kedvencem. A hallgatótársaimon kívül természetesen az oktatók, különösen Bánki Éva tanárnő és az óraadók is rendkívül inspirálóan hatottak rám, és olyan új információval láttak el, amit magamtól nem tudtam volna elsajátítani.” – Sárkány Dóri

Az interjút Péti Miklós egyetemi docens, az Anglisztika Intézet vezetője készítette.

A koffeinnel kapcsolatos PLACEBO

Írta: Havasi Róbert, a KAPSZLI tagja

A *PLACEBO* A LATIN PLACERE SZÓBÓL ERED, AMI AZT JELNETI, HOGY 'TETSZENI FOGOK' ('I SHALL PLEASE') ÉS MÁR AZ ORVOSLÁS TUDOMÁNYÁNAK KEZDETÉTŐL HASZNÁLATOS MÓDSZER. A PLACEBOTERÁPIÁK CÉLJA, HOGY SZIMULÁLJANAK EGY IGAZI GYÓGYMÓDOT AKTÍV HATÓANYAG VAGY BEAVATKOZÁS NÉLKÜL, PÉLDÁUL CUKORTABLETTÁKKAL VAGY HAMIS MŰTÉTEKKEL. A PLACEBOHATÁS ÚGY IS JELLEMEZHETŐ, HOGY EGY OLYAN VÁLTOZÁS A PÁCIENS BETEGSÉGÉBEN ÉS TÜNETEIBEN, AMI A KEZELÉS SZIMBOLIKUS RÉSZÉNEK KÖSZÖNHETŐ ÉS NEM EGY GYÓGYSZERES VAGY FIZIOLÓGIAI HATÁSNAK.

Korai pszichológiai kutatások nem találtak olyan embertípust, amely receptívebb lenne a placebokezelésekre, mint mások. A végzettség foka, szocioökonómiai státusz, nem és rassz sem áll kapcsolatban a placebokezelés hatékonyságával. A placebo számos etikai kérdést vet fel, például, hogy egy orvos dönthet-e a placebokezelés mellett a páciens beleegyezése nélkül, ugyanis a placebokezelés hatékonyabb lehet, ha a beteg nem tud róla, hogy placebót kap. Emellett a placebokezelés akkor is tud hatásos lenni, ha a páciens tud róla, hogy nem kap igazi hatóanyagot. A placebo működésének fontos eleme az elvárás vagy *expektancia*.

Az expektancia a tanuláselméletekből származik, ami két esemény közti információ megszerzéséről szól. Ha egy eseményt (A) rendszeresen egy másik esemény követ (B), akkor A esemény egy előre jelzője vagy prediktora lesz B-nek. Amikor kialakul ez a kapcsolat, akkor mondhatjuk azt, hogy A esemény B esemény expektanciáját váltja ki. Az orvoslásban ez azt jelenti, hogy a kezelés (A esemény) az állapotunk javulásának (B esemény) expektanciáját váltja ki. Fontos megjegyezni, hogy a placebohatás nemcsak egészségügyi térben jelenik meg, hanem vannak non-medikus placebók, amelyekkel a mindennapjainkban sokszor észrevétlenül találkozunk, mint például a koffeinnel vagy alkohollal kapcsolatos placebo. Ebben a cikkben a koffeinnel kapcsolatos placebo kerül rövid bemutatásra.

A koffein az egyik legszélesebb körben fogyasztott stimuláns a világon. Nem csoda, hiszen pszichológiai és fiziológiai hatásai köztudottak (emelkedett vérnyomás és éberség, csökkent fáradtság, növekedett válaszkészség stb.). A koffein a központi idegrendszerre hat, különösen az adenozin receptorokra, melyekre rákapcsolódva megakadályozza az adenozin kötődését, ami a fáradtság érzéséhez vezetne. De nemcsak idegrendszeri úton fejti ki hatását, hanem fontos szerepet játszanak – a már említett – elvárásaink is a koffein-élmény lezajlásában.

Három kategóriába lehet sorolni az expektanciákat:

1. **Inger expektanciák:** a hit, hogy egy aktív hatóanyagot fogunk fogyasztani, a koffeinnél ezt a hitet a kávé, tea vagy energiaital illata és íze válthatja ki.
2. **Válasz expektanciák:** a hatóanyagra adott válasszal kapcsolatos elvárások. A placebohatásnál ez a legfontosabb expektancia. A koffeinnél fontos, hogy valószínűleg jól ismerjük a fentebb említett hatásait, így akár az is előfordulhat, hogy még azelőtt kezdjük el érezni azokat, mielőtt felszívódna.
3. **Következmény expektanciák:** a hatóanyag fogyasztásának következményével kapcsolatos elvárások. Ezek a típusú expektanciák széles spektrumon mozoghatnak, személyes, fiziológiai, pszichológiai következménytől, hogy például: „nem fogok tudni aludni", szociális következményekig, hogy „a munkatársaimmal való kávézás segíti a közös munkánkat". De természetesen kiterjedhetnek akármilyen aspektusára az életünknek. A következmény expektanciáknak is szerepük van abban, hogy a fogyasztott hatóanyagot vagy kezelést, hogyan ítéljük meg.

Egy amerikai, egyetemi diákokból álló mintán kimutatták, hogy a koffeinnel kapcsolatos expektanciák pozitívan korrelálnak a koffein-élménnyel. Azok a diákok, akik magasabbra értékelték a koffeinfogyasztás pozitív hatásait, jobban is teljesítettek a kísérleti feladatokon, miután koffeint kaptak, vagy azt hitték, hogy koffeint kapnak. Természetesen, akik tényleg koffeint kaptak nagyobb varianciát mutattak a placebocsoportnál a kontrollcsoporthoz mérve, az expektanciák így is 20%-át magyarázták a teljesítmények varianciájának. Ez nem azt jelenti, hogy az expektanciák tisztán befolyásolnák a teljesítményt, inkább azt, hogy az expektanciák prediktorként használhatók a koffein hatása alatti teljesítményre.

Ezek az eredmények megmutatják, hogy milyen fontosak is az elvárásaink egy szerrel kapcsolatban. A placebo egy megosztó és vitatott téma az etikai kérdések miatt, de nem kell rá úgy gondolni, hogy csak az egészségügyben vagy a kísérleti szobában találkozhatunk vele. A non-medikus placebók megmutatják, hogy a placebo észrevétlenül is az életünk része és hogy mennyi izgalmas mechanizmust tartogathat akár egy csésze kávé is.

Károlis alkotás, nemzetközi siker

EGYETEMI KERETEK KÖZÖTT, TÁMOGATÁS NÉLKÜL KÉSZÜLT AZ **OUROBOROS** CÍMŰ KISJÁTÉKFILM, AMELY MÁJUSBAN ELNYERTE A LEGJOBB DIÁKFILM DÍJAT A CANNES-I FRENCH RIVIERA FILM FESZTIVÁLON. A HALLGATÓKKAL KÖZÖSEN KÉSZÍTETT ALKOTÁS RÖGTÖN AZ ELSŐ NEMZETKÖZI FESZTIVÁLON – AMELYRE BENEVEZETT – ELISMERÉST KAPOTT, S EZ NEMCSAK AZ ALKOTÓ CSAPATNAK FONTOS VISSZAJELZÉS, HANEM AZ EGYETEM SZÁMÁRA IS OKOT AD A BÜSZKESÉGRE. A RÖVIDFILM JAKAB EDIT EGYETEMI DOCENS, NYELVÉSZ, FILMRENDEZŐ ÉS FORGATÓKÖNYVÍRÓ SZABADON VÁLASZTHATÓ KURZUSÁN, AZ Ő MENTORÁLÁSÁVAL, A KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS MÉDIATUDOMÁNY ALAP- ÉS MESTERKÉPZÉSI SZAKOS HALLGATÓKKAL EGYÜTT KÉSZÜLT. EDIT TANÍTÁS IRÁNTI SZERETETE ÉS LELKESEDÉSE MEGMUTATKOZIK AZ *OUROBOROS* MEGSZÜLETÉSÉBEN IS. SAJÁT FILMJEIVEL MINTEGY KILENCVEN FESZTIVÁLON VETT MÁR RÉSZT, ÖSSZESEN HARMINCÖT DÍJAT NYERT, ÍGY AKI A FILMEZÉSRŐL SZERETNE ELSŐ KÉZBŐL TANULNI, ÉRDEMES FELVENNIE EDIT KURZUSÁT.

Tizenhat károlis hallgató közreműködésével készült az *Ouroboros* című kisjátékfilm A filmkockán túl: a spirituális történetmesélés művészete című szabadon választható kurzus keretében. Milyen céljai voltak a kurzusnak és hogyan született belőle egy kisjátékfilm?

Filmkészítő kurzusnak hirdettem meg a tárgyat, és ennek megfelelően állítottam össze a tematikát. A kurzus 2024-ben indult először; akkor minden hallgató egyénileg készített filmet, és nagyobb hangsúlyt kapott az elmélet. Ezután úgy gondoltam, sokkal hatékonyabb lenne a tanulási folyamat, ha az aktív közreműködésemmel közösen készítenénk egy filmet.

Visszatekintve nagyon jó döntésnek tartom. A kurzus résztvevői kezdettől fogva magukénak érezték a projektet. A hallgatók elkötelezettsége a forgatás napján vált igazán láthatóvá: mind a tizenhatan ott voltak. Hajnali 5-kor kellett kelnünk (vagy még korábban), hogy a 6.30-as kezdésre odaérjünk Szentendrére, és egészen este fél tízig dolgoztunk. A helyszínt az egyik hallgatóm édesanyja, aki pszichológus, bocsátotta rendelkezésünkre: egy napra átadta nekünk a rendelőjét.

A forgatásra órán kívül került sor, tehát az ehhez szükséges munkát és időt mindenki önként vállalta. Az utómunka további három hónapig tartott; ezt én koordináltam profi filmesek bevonásával. Az, hogy a film végül Cannes-ban díjat nyert, minden várakozásunkat felülmúlta.

A szentendrei szál alapján adódik a kérdés, hogy hogyan alakult ki a kisjátékfilm témája, hiszen az *Ouroboros* egy pályakezdő pszichológusnő, Anna munkáját követi nyomon.

A forgatási helyszín jóval később derült ki, tehát eredetileg a kettőnek semmi köze nem volt egymáshoz, bár utólag valóban összeértek a szálak *(nevet)*. Az alkotási folyamatot közös ötleteléssel kezdtük. Mindenki hozott elképzeléseket, majd az egyik hallgató felvetette, hogy egy pályakezdő pszichológusról és az ő nehézségeiről szóljon a film. Ezzel a többiek könnyen tudtak azonosulni, hiszen hamarosan ők maguk is pályakezdők lesznek.

Egy másik hallgató, Bianka javasolta az *Ouroboros* címet. Rajta kívül akkor egyikünk sem tudta pontosan, mit jelent.

> Az ouroboros, a saját farkába harapó kígyó az önmagába visszatérő kör, az örök ciklus ősi szimbóluma. Akkor még nem sejtettük, mennyire pontosan fog működni a kész filmben.

Amikor később helyszínt kerestünk, Kriszti felajánlotta édesanyja pszichológusi rendelőjét. A térnek eleve volt egy spirituális karaktere; ott állt például a hatalmas gong, amit beépítettünk a filmbe, és később a filmzenébe. Én a házam körüli vadgesztenyékből (az energia, a melegség szimbóluma) vittem, valamint kristályokat és egy lámpát. Ezeket nem valamiféle előre kidolgozott szimbolikus koncepció alapján választottam, egyszerűen úgy éreztem, illenek ennek a spirituális beállítottságú pszichológusnak a világához.

Csak amikor az interjúra készülve formai szempontból újranéztem a filmet, akkor vettem észre, milyen következetesen jelenik meg benne a körforma. Kör alakú a gong, a kis asztal, a gesztenyék és a kristályok, még a lámpabúrán is körkörös motívumok vannak – ráadásul több lámpám közül teljesen ösztönösen éppen ezt vittem magammal. Természetesen ott van a kígyó-gyűrű is.

A körkörösség azonban nemcsak a tárgyi világban működik. Anna kezdetben a pszichológus székében ül, majd a film végére ő kerül

a kliens helyére. A kamera körbemozog, és amikor visszaér a másik pszichológus székéhez – akit én játszom –, a szék már üres. A kör térbelileg és dramaturgiailag is bezárul.

> A film egyik fontos alapelve, hogy nem magyaráz meg mindent. Egy idő után bizonytalanná válik, hogy a valóság melyik szintjét látjuk. Anna valóban elmegy egy pszichológushoz? Elképzeli a találkozást? A végén mi történik vele? Ezeket a kérdéseket szándékosan nyitva hagyjuk.

Anna fokozatosan magába szívja a kliensei problémáit; mindaz, amit hall, visszahat rá. A kamera végig elsősorban rá koncentrál: a klienseket hátulról látjuk, a harmadik kliens pedig egyáltalán nem jelenik meg a képen, csak a hangját halljuk. Az úgynevezett őrülési jelenetben a korábban elhangzott kliensmondatok visszatérnek, egyre hangosabban és egyre kuszábban rétegződnek egymásra. A külső történések redukciójával egyre inkább Anna belső állapota kerül előtérbe.

A film – és a nap – végére az emberi alakok teljesen eltűnnek. A kör alakú asztalon ott marad az ouroboros-gyűrű, majd a kamera a nyitott ablakra fordul, a szél lengeti a függönyt. A kör bezárul, a történet értelmezése viszont nyitva marad.

A címválasztás ezek szerint telitalálatnak bizonyult.

Igen, bár először nem tartottam jó ötletnek, hiszen szinte senki nem tudja, mit jelent. Azután éppen ez kezdett tetszeni benne: titokzatos, felkelti az érdeklődést, és aki nem ismeri, utánanézhet. A kész filmet látva pedig ennél találóbb címet nehezen tudnék elképzelni. Külön érdekesség, hogy a filmben szereplő ouroboros-gyűrű éppen annak a hallgatónak a tulajdona, akinek az édesanyjáé a pszichológusi rendelő.

Milyen kihívásokkal kellett szembenézni a forgatás alatt? Számodra mit adott ez a projekt?

Az ötletelés után megírtam a forgatókönyv első változatát (hogy felgyorsítsam a folyamatot), de azt a csoporttal közösen fejlesztettük tovább. Ebben az értelemben az egész csoport dramaturgként működött. Mankával *(Rácz Annával - a szerk.)* közösen rendeztük a filmet, a producer én voltam.

A kurzus során a filmkészítés teljes folyamatát szerettem volna megmutatni a hallgatóknak, minden szakaszba bevontam őket. A forgatás rengeteg olyan apró feladatból áll, amire egy kívülálló talán nem is gondol. Vittem például egy kis perzsaszőnyeget, amit minden felvétel után rendbe kellett tenni, mert a következő snittben pontosan ugyanúgy kellett kinéznie. Ezt a feladatot egy alapszakos hallgató végezte. Éppen az ilyen részleteken keresztül lehet megtapasztalni, hogyan működik valójában egy forgatás. Örülök, hogy a hallgatók valami teljesen új részesei lehettek.

Fontosnak tartottam ugyanakkor, hogy a hallgatók professzionális filmes közegben tanuljanak, ezért néhány tapasztalt filmes kollégámat is bevontam a produkcióba, többek között a főoperatőrt, aki mellett két hallgató dolgozott operatőrként. Ugyanez történt az utómunka során: profi vágó, fényelő és hangmérnök dolgozott a filmen. A filmben hallható hangkáoszt Madácsi Imre, a Gaston Hangstúdió vezetője készítette, aki több filmemben is közreműködött.

Hogy számomra mit adott a projekt? Nagyon sokat, hiszen a filmkészítés és a kutatás mellett a tanítás a lételemem. A hallgatók friss nézőpontjai rám is visszahatottak; valódi kölcsönös alkotási és tanulási folyamat jött létre.

Hogyan zajlott a casting?

A filmben több olyan károlis hallgató szerepel, aki nem vett részt a kurzuson: ők alakítják a három klienst. A főszereplő, Horváth Nóra fiatal rendező. Nem színész, de korábban sokat játszott, és jól ismerem; Anna szerepére rögtön ő jutott eszembe.

> **Ettől függetlenül rendes castingot tartottunk, amire természetesen mindenki eljött.**
>
> **A casting után kiosztottuk a szerepeket, majd a stábon belül is pontosan meghatároztuk a feladatokat. Fontos volt számomra, hogy a hallgatók ne csak elméletben halljanak a különböző filmes szakmákról, hanem valódi forgatási helyzetben, szakemberekkel együtt dolgozva tapasztalják meg őket.**

Az *Ouroboros* egy kisjátékfilm, 11:52 időtartamú alkotás. Mennyi felvett anyagból született meg a végső játékidő?

A forgatókönyv hétoldalas volt. A forgatókönyvírás egyik gyakorlati alapszabálya szerint egy oldal körülbelül egy perc játékidőnek felel meg, de már akkor tudtuk, hogy a lassú ritmus és a hosszú beállítások miatt a film ennél hosszabb lesz. Nagyjából negyven percnyi anyag készült, hiszen egy-egy jelenetet természetesen többször is felvettünk. Ugyanakkor kezdettől arra törekedtünk, hogy csak azt forgassuk le, amire valóban szükségünk van.

Ki szerezte a végefőcímdalt?

„A függönyön bogár, alatta szakadék” *(énekli Edit)* – ezzel a sorral kezdődik a dal, ami szerintem nagyszerű lett. A zenét Vass Geri szerezte *(Gerit a KREaktív tehetségkereső versenyen is többször láthatta már a Károli Közössége – a*

szerk.). Nagyon szeretem a zenéjét és a dalszövegeit, több koncertjén is ott voltam, ezért őt kértem fel a film zenéjének megkomponálására – bár nem vett részt a kurzuson.

Amint elkészült a forgatókönyv, elküldtem Gerinek. Mindig így dolgozom a zeneszerzőimmel, hogy legyen idejük ráhangolódni a film világára. Elmondtam neki a koncepciót, később megnézte a kész filmet, és kifejezetten ehhez írta a dalt. A szöveg utolsó sora – „egy saját farkába harapó kígyó" – közvetlenül visszautal a címre, mégsem válik didaktikussá. A metaforák nagyon pontosan illeszkednek a film világához.

A filmet beküldted a cannes-i French Riviera Film Fesztiválra és később még több más fesztiválra is.

Igen, több nemzetközi fesztiválra beneveztem a filmet, ezek közül Cannes volt az első. A stábból öten utaztunk ki, és egyáltalán nem tudtuk, hogy díjat fogunk kapni. A fesztiválok néha küldenek olyan előzetes üzenetet, amelyből sejteni lehet, hogy érdemes személyesen ott lenni. Cannes-ból semmilyen ilyen jelzést nem kaptunk, ezért teljesen váratlanul ért bennünket, amikor kihirdették, hogy az *Ouroboros* nyerte a Legjobb Diákfilm díját.

Számodra mit üzen a film sikere?

Többek között azt, hogy tizenhat, nem filmszakos hallgatóval sikerült olyan filmet létrehoznunk, amely nemzetközi fesztiválon is működik. Eleve nagyon nagy szó, hogy bejutottunk a fesztiválra, a díjra egyáltalán nem számítottam.

Persze én minden téren nagyon önkritikus vagyok, magasak az elvárásaim, és bármilyen munkát szívvel-lélekkel csinálok. Különösen azért vagyok büszke erre az elismerésre, mert az *Ouroboros* nemcsak az én alkotásom, hanem a hallgatókkal közös produktum.

> A kezdettől a sajátjuknak érezték a filmet és az utómunkát kivéve egyenrangú résztvevői voltak a projektnek. A díj számomra ennek a közös munkának nagyon fontos visszaigazolása.

A többi fesztiválról mikor érkezik visszajelzés, illetve a Károli közösség mikor láthatja a kisfilmet?

A következő értesítések ősszel várhatók. Több olyan fesztiválra küldtem a filmet, ahol korábbi munkáimat már elismerték. A Károli közösségének mindenképpen szeretnénk bemutatni az *Ouroborost* annak ellenére, hogy amíg fesztiválozik, nyilvános vetítésre nem kerülhet sor. Az egyetemi vetítést októberre tervezzük a tréninghét alatt.

A filmet minimalista forma jellemzi. Ez a fajta minimalizmus filmjeidnek is markáns tulajdonsága, illetve a csend szerepe is megkerülhetetlen alkotásaidban. A csend, a szavak nélküli odafigyelés a pszichológus szakma egyik fő jellemzője, amely így ebben a filmben különösen nagy hangsúlyt kap. Művészi hitvallásodban mit jelent a csend?

Nyelvészként közelítek a filmhez, és ez alapvetően meghatározza, ahogyan írok és rendezek. Noam Chomsky – akinek volt szerencsém bejárni az MIT-n az előadásaira – generatív nyelvelméletének Minimalista Programja azt vizsgálja, hogyan hozható létre a lehető leggazdaságosabb formális rendszer. Filmes gondolkodásomban ennek az elvnek az analógiája érdekel: hogyan lehet kevés formai eszközzel komplex jelentést létrehozni. A csend számomra nem valaminek a hiánya, hanem strukturális jelenlét. Ugyanolyan jelentésképző szerepe lehet, mint a hangnak vagy a beszédnek. Redukált dialógusokkal, visszafogott kameramozgással, hosszabb beállításokkal dolgozom: mindig az érdekel, mennyit lehet elvenni úgy, hogy a jelentés ne csökkenjen, és az elhagyás következtében új jelentés jöjjön létre.

Az *Ouroboros*ban minél kevesebb külső információt kapunk, annál többet kell Anna arcából és a szubtextusból kiolvasnunk. A klienseket fokozatosan kivonjuk a képből, miközben a hangjuk egyre nagyobb szerepet kap. Az egész a ritmuson múlik. Ha a ritmus működik, a néző figyelme akkor is fenntartható, ha látszólag kevés történik a képen. A szerzői filmben a csend, a hiány és a snittek időtartama ugyanúgy a filmnyelv része, mint a dialógus vagy a cselekmény.

A magyarral együtt tíz nyelven beszélsz, de a filmnyelvnek is saját szabályai és struktúrája van. Mennyire tanulható ez a nyelv?

Mindig azt mondom, hogy ez a legnehezebb nyelv, és életem végéig tanulni fogom. Az idegen nyelvek tanulása soha nem jelentett különösebb nehézséget, nyelvészként eleve strukturálisan közelítek hozzájuk. A filmnyelvet hasonló módon próbálom megérteni, és kutatásaimban is ezt a módszert alkalmazom, de az elméleti tudást a gyakorlatba átültetni egészen más feladat.

A rendezés rendkívül összetett. A film csapatmunka: nagyon különböző területeken dolgozó embereket kell összefogni úgy, hogy mindenki pontosan értse az alapkoncepciót, és a sajátjának érezze a filmet. A rendezőnek a dramaturgia és a színészvezetés mellett értenie kell a képhez, a fényhez, az optikához, a hanghoz, a ritmushoz és a pszichológiához. Éppen ezért számomra a film a legkomplexebb művészeti forma.

Ráadásul a kisjátékfilmek készítése még nagyobb kihívás...

Igen, mert rövid idő alatt kell létrehozni egy teljes dramaturgiai ívet. Tömöríteni kell: ki kell hagyni mindent, ami nem feltétlenül szükséges. Talán éppen ezért szeretem annyira ezt a műfajt, ugyanakkor nagyon szeretnék végre nagyjátékfilmet rendezni.

A *Rootless (Gyökértelenül)* című nagyjátékfilm-forgatókönyvem eddig hat nemzetközi díjat nyert; ennek jelenleg producereimmel a finanszírozási lehetőségeit keressük. Közben egy új nagyjátékfilm forgatókönyvén dolgozom, ami egy saját, 1989-ben, a hidegháború utolsó évében Finnországban kibontakozó szerelmi történetből indul ki. Kuopióban játszódik, valahol Helsinki és az Északi-sark között, és egyetlen hónap eseményeit követi. Formailag Aki Kaurismäki filmjeinek redukált, iróniával teli világához szeretnék közelíteni.

Mit látsz a hallgatókon, számukra mit jelentett az *Ouroboros* és annak sikere?

A kurzus végén szinte mindannyian odajöttek hozzám, és elmondták, hogy korábban nem volt részük hasonló élményben. Számomra az egyik legfontosabb eredmény az, hogy mind a tizenhat hallgatót sikerült valóban bevonni a közös munkába.

A lelkesedés, lelkesítés oda-vissza működött: én motiváltam őket, az ő elkötelezettségük pedig visszahatott rám. A kurzust idén újra meghirdettem, kissé módosított címmel *(Lélektől a vászonig: Filmkészítő kurzus)*, de ugyanazzal a koncepcióval. Remélem, az új csoporttal megint létre tudunk hozni valami különlegeset.

A FILMKOCKÁKON TÚL

„NEM MAGAMÉRT CSINÁLOM, HANEM UTAT SZERETNÉK MUTATNI” – VALLJA A 27 ÉVES PEKÁR ISTVÁN JÁNOS, A TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA HALLGATÓJA. ISTVÁN NEM CSUPÁN TUDOMÁNYOS SZÖVEGEKEN KERESZTÜL SZERETNE MEGSZÓLALNI, ENNÉL SOKKAL SZÉLESEBB KÖRBEN TEVÉKENYKEDIK. FILMRENDEZŐ, FORGATÓKÖNYVÍRÓ, GYÁRTÁSVEZETŐ, ALKALOMADTÁN SZÍNÉSZ. EMELLETT NOVELLA- ÉS DRÁMAÍRÁSSAL IS FOGLALKOZIK, DE AKTÍV SZEREPET VÁLLAL CSALÁDJA NÓGRÁD MEGYEI FARMJÁNAK FENNTARTÁSÁBAN IS. CSALÁDI ÖRÖKSÉGÉT TEKINTVE NEHEZEN GONDOLNÁ AZ EMBER, HOGY ANNAK IDEJÉN NE MŰVÉSZETI VONALON INDULJON EL, KEZDETBEN AZONBAN MÉG MÁS TERVEI VOLTAK.

„Az érettségi évében még nyomozó akartam lenni. Úgy gondoltam, hogy elég kreatív szakma, meg nyilván menőnek is éreztem. Az érettségim jól sikerült, a rendőrségi felvételin azonban nagyon magas volt a ponthatár, talán 465 ponton lehetett bekerülni. Nem sikerült bejutnom a képzésre, de ezt utólag már nem is bánom.” – tekint vissza azokra az évekre. A kreativitás már gyermekként is jellemezte, nagyon szeretett például makettet építeni és festeni. Szülei viszont nem művészeti szempontból tekintettek eme elfoglaltságaira, leginkább alapos és finom kézügyességét látták meg, ezért a klasszikus hivatások valamelyikét javasolták neki, leginkább a fogorvosi vagy a sebészorvosi pályát. „Minden szempontból nagyon távol álltak tőlem ezek a karrierlehetőségek, nem is tudtam ezek felé orientálódni” – meséli. „Abban az egy évben, amikor a rendőrségi felvételi után kerestem a helyem, elkezdtem írni, rengeteg kulturális eseményre jártam, a családom révén többször megfordultak nálunk olyan vendégek, akik művészi pályaképeket vázoltak fel előttem” – emlékezik. Nem titok, hogy családjában többen művészeti pályát választottak: írók, filmrendezők álltak példaként előtte. Édesapja és édesanyja hivatása egyenes utat jelentett volna számára is a művészvilágba: idősebb Pekár István ugyanis forgatókönyvíróként, producerként, újságíróként dolgozott, míg édesanyja lovasedzőként, illetve különböző filmekben lovaskaszkadőrként tevékenykedett. Ilyen háttérrel magától értetődőnek tűnhet ez a pályaválasztás, azonban szülei nem szerették volna, ha István is a családi mintákat követi. „Talán tapasztalatból tudták, hogy ezek a kreatív szakmák, művészi irányok mennyire kiszolgáltatott életet eredményezhetnek” – magyarázza.

István harmadik és egyben egyetlen fiúgyermek a családban, két nővére tizenhat és tizenhét évvel idősebb nála. Mindkét lánytestvére klasszikus szakmát választott, egyikük a Károlin végzett magyar-német szakos tanárként, másik nővére pedig közgazdász lett.

„Annak idején nővérem mesélt a Károliról, hogy milyen kellemes és családias hely, ahol nem érzi magát személytelennek az ember” – meséli, így egy év útkeresés után kommunikáció- és médiatudomány alapképzési szakon kezdte meg tanulmányait a Károlin, melyet három év után a mesterképzés követett. A filmek világa mindig is vonzotta, édesapjával rendszeresen járt forgatásokra, moziba és filmfesztiválokra. Filmtörténeti érdekesség, hogy *A táncz* című 1901-ben bemutatott első magyar filmalkotás rokona, Pekár Gyula forgatókönyve alapján készült. István a húszas évei elején kezdett filmezéssel foglalkozni, akkor még elsősorban színészként hívták kisebb epizódszerepekre, ezeknek köszönhetően több ember is felfigyelt rá, jellegzetes hangszínét sokan kiemelték és dicsérték. Az iskolai színpad tapasztalatai, a vers- és prózamondó versenyek által ismerősen mozgott ezen a téren, azonban nem tartja magát profi színésznek, ezeket az epizódszerepeket azonban nagyon élvezi és megbecsüli.

> „Mivel ma már a filmkészítés több fázisában is aktívan tevékenykedem, ezért ezek a színészi lehetőségek nagyban segítenek, hogy megértsem egy produkció szereplőit. Sokszor ugyanis azt látom, hogyha csupán egy szerepben mozgunk, például rendezőként, akkor nem értjük meg igazán a másik embert, és könnyen tönkremegy az egész forgatás.”

Legutóbbi filmszerepe minden szempontból károlis vonatkozású. Jakab Edit filmrendező, a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék egyetemi docensének szabadon választható kurzusán készült tizenhat károlis hallgató közreműködésével az *Ouroboros* című kisjátékfilm még 2025 őszén. A film egy pályakezdő pszichológusnő munkáját követi nyomon,

miközben szembesül a tudattal, hogy nem képes a ráözönlő nehéz élethelyzeteken segíteni. „A kliensek történetén keresztül ismerjük meg a pszichológusnő történetét, a filmben én vagyok az egyik kliense, egy Gábor nevezetű nagyképű srác, aki nem akar szembesülni a problémáival, azt szeretné, ha a pszichológus validálná a nehézségeit. Ez egy pár mondatos szerep, igazából a fókusz a hangomon, a testtartásomon és a mozdulataimon van, hiszen végig háttal vagyok a filmben, az arcom nem is látszódik" – avat be a részletekbe. Az egyetem büszkesége, hogy a kisjátékfilm nyár elején a cannes-i French Riviera Film Festivalon elnyerte a Legjobb Diákfilm díjat.

Saját rendezésű, a *Teremtő munka* és *Panoráma a pokolra* című dokumentumfilmjei, a *Kutyák és Farkasok dala* című videóklipje, illetve az *Éljen a háború* elnevezésű filmetűdje pozitív fogadtatásra találtak mind a közönség, mind a szakma felől, díjak és jelölések sora mutatja tehetségét és szorgalmát. Eddigi legnagyobb elismerését történelmi drámájáért nyerte el, a *Malenkij* című kisjátékfilm a Ling család történetén át mutatja be a szovjet kommunista kényszermunka kegyetlenségét. A 36 perces film díszbemutatójára 2025. február 10-én a Puskin moziban került sor; 2026-ban a japán Hokkaidoi Nemzetközi Filmfesztiválon a 122 nevezett és a 8 döntőbe jutott alkotás közül pedig a legjobb mozgóképnek bizonyult. „Nagy örömmel mentem Japánba, a filmfesztiválra, reálisan nem számoltam semmilyen helyezéssel, önmagában már a jelölést sikerként éltem meg. Egyáltalán nem számítottam arra, hogy a filmem elnyeri a nagydíjat. A többnapos filmfesztivál végén a díjkiosztó ünnepségen csak ültem, vártam, hogy melyik modernebb alkotás bizonyul a legjobbnak, hiszen ez a filmem is a slow cinema darabja, de amikor bemondták, hogy a fődíjat Magyarországról a *Malenkij* nyerte, akkor először nem is fogtam fel, hogy ez mit is jelent. A megilletődöttségtől nem igazán tudtam, hogy mit mondjak a beszédemben. Egyszerűen nagyon örültem neki" – idézi fel. „A film a New York-i filmhét nemzetközi programjába is bekerült, Madridban a legjobb tévéfilmnek jelölték, valamint a legjobb filmzene kategóriában is jelöltést kapott, zenéjét Kocsák Gergely szerezte. Ezenkívül több hazai és egyéb fesztiválszereplésekkel is büszkélkedhet a film."

Művészi hitvallása, hogy alkotásaival utat szeretne mutatni, egyfajta nevelő célzattal egyszerre szolgálva a társadalmat és a magyarságot. Ebben édesapja a legfőbb példaképe, akit szakmailag és emberileg is nagyra tart, hálás azokért a jó alapokért, melyek neveltetésében fontos szerepet játszottak. Természetesen István életében is mindig vannak nagy művészek, mentorok, akikre felnéz, a sikert is hozzájuk kapcsolódva definiálja.

„Vannak művészek és szakemberek, akiknek a munkásságára felnézek, véleményükre sokat adok. Ha ők azt mondják, hogy jó úton haladok, vagy hogy jó dolog, amit csinálok, akkor annak őszintén örülök, és arra szoktam hallgatni is."

A *Malenkij* elismerésével kapcsolatban elmondta, hogy „maga a japán filmfesztivál, a japán filmes közeg számomra példaértékű, Kuroszava munkásságától a modern japán moziig szinte mindent megnézek, nagyon tisztelem a japán filmes kultúrát. Nagyra tartottam azokat a szakembereket, akik a japán filmfesztiválon a zsűrit alkották. Amikor feltétel nélkül komoly szakemberek mondanak egy-egy jó szót, biztatást, akkor az számomra már nagyon pozitív, igazi siker".

Filmes vonalon egyébként egyik károlis oktatója, Pacskovszky József filmrendező bátorította, a *Malenkij* készítésénél konzulensként is jelen volt. „Mindig kedvesen és segítőkészen állt hozzám, az ötleteimhez, hálás vagyok, hogy gyakornokként jelen lehettem a *Majdnem mennyasszony* című nagyjátékfilmjének 24 napos forgatásán. Nagy lehetőségként éltem meg, hogy beleláthattam a forgatási folyamatok minden apró részletébe" – meséli. István filmjeit a hosszú, kitartott jelenetek jellemzik, általában fekete-fehér alkotásokat készít, s témaválasztásai a múlt és a történelem köré szerveződnek. Ennek ismeretében érthető, hogy a kommunikáció- és médiatudomány alap- és mesterképzés elvégzése után jelenleg a Történelemtudományi Doktori Iskola hallgatója. A doktori iskolába történő jelentkezésre több oktatója is bátorította, köztük Németh László, a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék vezetője, korábbi szakdolgozatainak konzulense.

„Mindig is érdekelt a történelem. A filmek terén is kizárólag a realista alkotások érdekelnek, egy fantasy filmet például egyáltalán nem tudok élvezni. Legelső filmélményeim történelmi, realista filmek, például Bondarcsuk *Háború és béké*je vagy az *Emberi sors*, Tarkovszkij-tól az *Iván gyermekkora*, de mondhatnám Szabó István történelmi tematikájú filmjeit, a *Napfény íze*t, a *Redl ezredes*t, a *Mefisztó*t vagy Makk Károlytól a *Szerelem* című filmet. Egyszerű történetek, szép ábrázolásban. Amikor nézi az ember azt érzi, hogy ez vele is megtörténhet. Nincsenek benne nagy akciójelenetek, inkább mélyen emberiek. Az irodalomban is a történelmi vonatkozású műveket szerettem nagyon. Számomra a történészi, írói és filmes vonalon is a realizmus és naturalizmus dominál" – hangsúlyozza. István a történelem objektivitásában és a művészet szabadságában él és dolgozik, munkásságában a gondolatébresztő szándék elsődleges. Vallja, hogy a történelemből tanulhatunk, hogy mi már ne kövessük el elődeink hibáit.

Legutóbb a doktori iskola kutatói ösztöndíjával az Amerikai Egyesült Államokban járt, az Indiana állambeli Grace College-ban. Ottléte alatt bejárta Chicago-t, Bostont és New Yorkot, számtalan élménnyel és útravalóval gazdagodott. „Ha már itt tartunk, akkor elmondhatom, hogy a klasszikus amerikai filmeket is nagyon szeretem, a vadnyugati filmek jellegzetes motívuma a nagy üres, poros út, amely a távolban visz. A hatalmas, végeláthatatlan utakon vezetve ezt magam is átélhettem ottlétem alatt, őszintén elmondom, hogy libabőrös is lettem. Szakmai szempontból rengeteg anyagot gyűjtöttem, kapcsolatokat építettem, minden egyes nap ajándék volt, minden szempontból sokat adott ez az időszak" – meséli csillogó szemmel. Tanulmányai és filmjei révén többször megfordul külföldön, számára az idegen tájak egyfajta inspirációs forrásként is szolgálnak. „Empirikus ember vagyok, ezért minden utam megérint, hoz-

záad valamit az életemhez. Nagyra tartom és valósággal élem a klasszikus, 20. századi orientalisták életét, akik úgy írtak, hogy közben bejárták könyveik helyszíneit. Erősen romantizálom ezeket az írásokat, kifejezetten szeretem az utazós történeteket. Sokfelé jártam már: Amerika, Ázsia, Új-Zéland, s ahogy megismerem ezeket a kultúrákat, úgy erősödik bennem a magyarságtudat. Úgy gondolom, hogy mindenhol lehet szépséget találni, ezért nyílt szívvel megyek mindenhová, szívesen beszélgetek az emberekkel, különösen a vidéki ember érdekel, a csendes többség, folyamatosan keresgélek, megyek, keresem a kapcsolatokat. Eközben pedig sokat jegyzetelek, mindent elrakok magamnak fejben és írásban, aztán előveszem ezeket az emlékeket, tapasztalatokat a filmes vagy irodalmi munkáimhoz" – fejti ki.

István mindennapjait a főváros és a vidék kettőssége jellemzi, igazi kétlaki életet él. Tanulmányai és művészeti tevékenysége Budapesthez kötik, ugyanakkor családi vállalkozásuknak köszönhetően heti 3–4 napot farmgazdálkodással tölt a Nógrád megyei birtokukon. „Az ismeretségi köröm teljes egészében városi, ugyanakkor nagyon szeretem a vidéket, azt a légkört, ami csak ott tapasztalható. Művészi munkáim egyik motívuma a vidéki lét, a természet, az állatok" – foglalja össze. Édesapja a '90-es években indította el mezőgazdasági vállalkozását, először marhatenyésztéssel foglalkoztak, később már bivalyokkal és szamarakkal. István úgy nőtt fel, hogy alaposan megismerkedett a mezőgazdasággal, az erdő- és vadgazdálkodással. „Ez a farm egy klasszikus nagybirtok, a dualizmus korában több nemesi család birtoka volt, ennek köszönhetően sok történelmi emléket is rejt magában, sok értéket őriz." A természetközeliség, a klasszikus gazdálkodói-birtokosi lét biztos háttér István életében, elmondása szerint egy igazi menedék, ha már túl sok a város zaja, akkor ide bármikor el tud vonulni. „Valamikor rám jön, hogy el kell mennem, ki kell szakadnom a városból, vagy jön egy jó ötletem, amiről itt nyugodtan gondolkodhatok" – vallja be.

S való igaz, a művész ideje nagy részét csendben, egyfajta magányban tölti, hiszen az ötleteléstől, a tervezéstől a téma kidolgozásáig, az írásig sok idő telik el – ezt a fajta magányosságot a történészi szakmában is megéli. „Az ember nem tud állandóan filmezni. Egy tévéfilm hosszúságú alkotás már igen költséges dolog, ha egy-két évente lehetősége van az embernek egy ilyen jellegű film elkészítésére, akkor az már nagyon jó. A köztes időben forgatókönyvet, filmterveket írok, az időm legnagyobb részét ezek töltik ki." István a forgatókönyveken kívül leginkább próza- és drámaírással foglalkozik, néhány verssel is próbálkozott már, azonban ezeket még nem publikálta. Ahogy mondja, „mindig vannak jó történeteim", amiket szívesen vet papírra, a jövőben egy novelláskötetet, egy drámát vagy egy kisregényt szívesen ki is adna. „Mostanában leginkább Hemingway írói stílusa áll hozzám a legközelebb. Az ő letisztult, egyszerű, objektív szövegei irányt mutatnak nekem is. Úgy érzem, hogy sikerem jelentős része abban áll, hogy köznapi, könnyen érthető módon tudom átadni a koncepciómat, rövid, könnyű megfogalmazással élek, kevésbé akadémiai szintűek a szövegeim."

Természetesen a filmforgatás már igazi csapatmunka, amit szintén nagyon élvez. A munkafolyamatok során ő maga is sokat tanul: „szeretek konzulensekkel dolgozni, akikre felnézek, szeretem a művészek alkotta közeget, annak ellenére, hogy másfélék vagyunk. Olyan szakmai művészeti közegben mozgok, ahol jól tudunk együtt dolgozni, bár sok mindenről másképpen gondolkodunk, de ez nem is baj. Elismerjük és tiszteljük egymást, segítjük egymás munkáját, ezáltal pedig mindig produktív tudok maradni".

A közeli és a távoli jövőre nézve is több terv van már a fejében. Jelenleg két film ötletével foglalkozik, az első projekt a *Rákóczi tér* munkacímet viseli. A kevés szereplős kisjátékfilm ötlete korábban színidrámának készült, azóta azonban átírták forgatókönyvvé, annyira kidolgozott formában van, hogy ha rendelkezésre állna a szükséges anyagi fedezet, akkor már el is tudna indulni a tényleges forgatási munka. A *Rákóczi tér* a '90-es évek alvilágáról szól, a rendszerváltáskori társadalmi bizonytalanságot szeretné bemutatni. A másik projekt Hajnóczy Péter író életrajzi ihletésű nagyjátékfilmje, amely a fiatalon elhunyt író életének és irodalmi alkotásainak ötvözetéből születne. Ez az ötlet még kezdeti fázisban van, de folyamatosan dolgozik rajta.

Felvetődhet a kérdés a kedves olvasóban, hogy egy ilyen művészi vénával megáldott fiatalember miért nem egy kifejezetten művészeti képzést választott tanulmányai céljából? István erről is őszintén mesél: „Többször próbálkoztam kifejezett művészeti egyetemekkel, de ezek valamilyen úton-módon mindig félresiklottak. A végső rostán sosem jutottam át. A pillanatnyi negatívumok, az elutasítás azonban nem vették el a kedvem. Tapasztalataim szerint tematikus képzés nélkül olykor sokkal jobban teljesít az ember, ezt több ismerősömnél is így látom".

Édesapjához hasonlóan István is úgy képzeli jövőjét, hogy ahogyan eddig is, egyszerre több mindennel szeretne foglalkozni. Elmondása szerint nem hiszi, hogy karrierjében csupán egy utat tudna követni, továbbra is a filmezés, a történelem, az írás és a gazdálkodás harmóniáját tartja szem előtt. Lelkiismeretes embernek tartja magát, aki szeret dolgozni, amellyel végső soron másokat is gazdagítani tud, legyen az szellemi alkotás vagy teremtő kétkezi munka.

AZ ISMERETSÉGI KÖRÖM TELJES EGÉSZÉBEN VÁROSI, UGYANAKKOR NAGYON SZERETEM A VIDÉKET, AZT A LÉGKÖRT, AMI CSAK OTT TAPASZTALHATÓ. MŰVÉSZI MUNKÁIM EGYIK MOTÍVUMA A VIDÉKI LÉT, A TERMÉSZET, AZ ÁLLATOK.

Az ízek koronázatlan királynője:

VANÍLIA

az igazi egzotikum

Írta: Szőke Szabina

A VANÍLIÁRA ÚGY GONDOLHATUNK, MINT EGY ALAPÍZRE, AZ UNALMASABB, SEMLEGES VERZIÓJÁRA EGY-EGY POTENCIÁLIS GASZTRONÓMIAI KALANDNAK. KÉPZELJÜK EL: VALAKI AZT MONDJA NEKÜNK, HOGY A KEDVENC ÍZE A VANÍLIA. ELÉG UNALMASNAK HATHAT, FŐLEG ÚGY, HOGY MA MÁR BÁRMILYEN ÍZBŐL ÉS ÍZKOMBINÁCIÓBÓL VÁLASZTHATUNK.

Ugyanakkor a vanília illata és íze kapcsolódhat a legkedvesebb emlékeinkhez: közös sütés a nagyival, bekuckózós kedves esték, míg kint tombol a tél fagyos hangulata, vagy egy finom, hűsítő nyári vaníliás ital, ami az édes íz komplex szimfóniájának tökéletes jegyeit üti meg. A vanília azonban nem mindig volt az „unalmas" automatikus asszociációja és nem is mindig volt egyértelmű az elérhetősége. A világ legkedveltebb fűszerének története bár igazán kalandos, néhol sötét háttér kontrasztjában rajzolódik ki.

Kik és hogyan rajongtak a vaníliáért?

A vanília eredeti otthona Mexikó, főként Veracruz térsége, amelynek őslakos népe, a totonákok kortársainkkal ellentétben nem vaníliás sütemények vagy italok ízesítésére használták a fűszert. Helyette gyógyszerként szolgált, szerencsehozó amulettekbe foglalták és különböző rituálék kelléke volt, bár illatát ők is kedvelték.

A 15. században az aztékok „Xocohotl" nevű italban fogyasztották, ez lényegében csoki és vanília kombinációja volt. Ez az ital hódította meg a spanyol felfedezők szívét is, ezt követően pedig Európa is elkezdett megismerkedni a vanília ízével. Először kizárólag a csokoládé kiegészítőjeként tekintettek rá a királyi udvarokban, sokáig ez volt az egyetlen szociális réteg, ahol ismerkedhettek a fűszerrel, hiszen beszerzése és szállítása kimondottan drága volt.

A vanília egyik első számú rajongójaként emlegették I. Erzsébet angol királynőt és gyógyszerészét, akinek hálával tartozunk a vaníliás desszertek csokoládémentesítésének népszerűsítéséért, legalábbis európai vonatkozásban. A királyi gyógyszerész volt az, aki különfajta vaníliás bonbonokat és aprósüteményeket készített a királynőnek. Mások úgy vélték, hogy a vanília segít az impotencián, II. Fülöp spanyol király orvosa gyomor- és vizelési problémákra, kígyómarásra tartotta kiváló fűszernek, Madame de Pompadour, a XV. Lajos királyi udvarában kiemelkedő alakként ismert márkinő pedig előszeretettel keverte levesbe.

Hogyan változtatta meg a vanília történetét egy 12 éves fiú?

A vanília az orchideák családjából származik, Mexikóban őshonos, ezért sokáig kizárólag onnan exportálták, beporzását egyetlen méhfajta egyedei képesek megvalósítani – legalábbis így volt ez 1841-ig. Bár korábban volt rá kísérlet, ez volt az az év, amikor Edmond Albius, egy rabszolgafiú felfedezése berobbantotta a vanília elterjedését a világ más szegletein is.

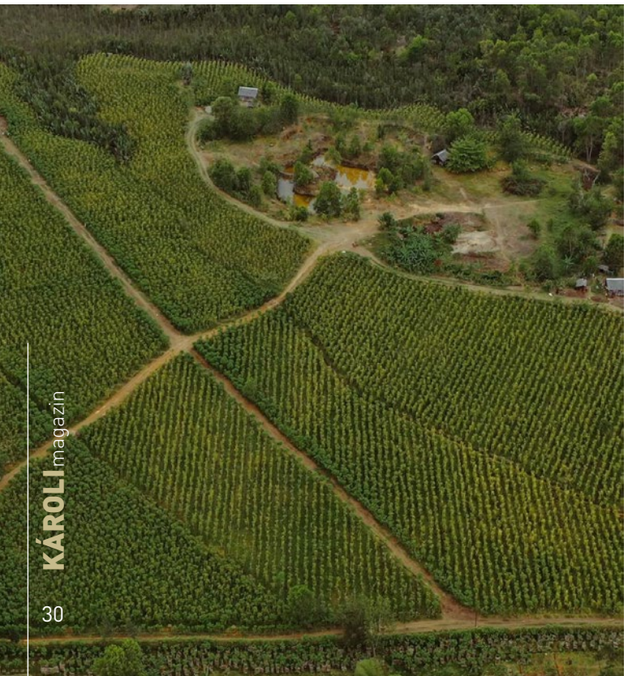
A franciák által gyarmatosított Bourbon, ma már Réunion szigetén működő Bellevue ültetvényen született Edmond Albius érdeklődést mutatott a kertészet és botanika iránt. Ezt az érdeklődést az ültetvény tulajdonosa, Ferréol Bellier-Beaumont is támogatta, például ő volt az, aki megmutatta Albiusnak, hogyan kell a görögdinnye virágát manuálisan beporozni. Ez a tudás forradalminak bizonyult: Albius kézileg porozta be a virágok bibéjét, azokét a virágokét, amiket Bellier-Beaumont még Albius születése előtt szerzett meg és

próbált sikertelenül termeszteni. Ugyan a rabszolgafiú felfedezését megpróbálták csalásnak beállítani, mondván, hogy egy francia tudóst hallgatott le titokban, ez hamisnak bizonyult. Így pár évvel később a vaníliaexport elsősorban Réunion szigetéről történt.

Azt a módszert, amelyet Edmond Albius fedezett fel Le gest d´Edmond-nak nevezik és a vanília kultivációjában ma is használatos. A vanília virágának két részét az úgynevezett rostellum választja el, ami az orchideák esetében megakadályozza az önbeporzást. Ezt a rostellumot tartják nyitva egy pálcikával, miközben lenyomják a növény bibéjét és porzóját, ezúton megejtve a növény manuális beporzását.

Napjainkban a legnagyobb vaníliatermelő Madagaszkár, ahonnan a vanília 80%-át exportálják, ezenkívül jelentős vaníliatermeléssel rendelkezik Indonézia, Mexikó, Réunion és a Comore-szigetek.

A vanília fajtái és a szintetikus vanília dominanciája

Napjainkban három fő vaníliafajtát termelnek az orchideákból: planifolia, tahitensis, pompona. Nézzük, milyen jellegzetességei vannak egy-egy vaníliafajtának!

Planifolia: A legmagasabb vanillin tartalommal rendelkezik és ezt kedvelik legjobban a termesztők, hiszen ez a legkevésbé kényes.

Bourbon vaníliaként ismerhetjük, ennek a vaníliarúdnak van a legintenzívebb illata és íze. Madagaszkár, Réunion és az Indiai-óceán térségében termesztik.

Tahitensis: A vanília planifolia és a vanília odorata kereszteződéséből született, az utóbbit önállóan nem termesztik. Az 5-10%-os vanillin tartalmú tahiti vaníliarúd nedvesebb és kevesebb magot tartalmaz. Főként Francia Polinéziában termesztik.

Pompona: A Mexikóban termő növények közül az egyik legrégibb fajta, mexikói vagy dél-indiai vanília néven ismerhetjük. Ez a fajta a legnehezebben termeszthető, főleg kozmetikai- és élelmiszeriparban használják. Citrus és édesgyökér jegyeit is hordozza.

A vanília sötét oldala

Bár a vanília gyakran szimbolizálja az egyszerűséget és az ártatlanságot, termesztése és forgalmazása gyakran ezekkel ellentétes. Madagaszkár napjaink legnagyobb vaníliaforgalmazója, a vanília pedig a sáfrány után a legdrágább fűszer. Meglepő lehet azonban a vaníliatermesztőkre leselkedő veszélyek, valamint a gyakori árfluktuációk is megnehezítik a folyamatot, az autentikus vanília feldolgozása pedig idő- és energiaigényes folyamat. A vaníliavirágok évente egyszer virágoznak, termését, amiből a vaníliarudakat állítják elő, gyakran támadják meg olyan csapatok, akik profitvezérelt kalózkodást követnek el. Így a vaníliatermesztők vagy egyedi, felismerhető kódokkal jelzik a zöldbabhoz hasonló termésen, hogy hozzájuk tartozik, vagy nem sokkal a teljes érés előtt leszedik a termést, ez viszont ront a vaníliarúd minősé-

Ezek mellett viszont van még egy fajta vanília, amit mindannyian jól, sőt a legjobban ismerünk: **a szintetikus**. A 19. században megszületett a vanília mesterséges változata, aminek az alkotóeleme a vanillin. Ez a természetes módon termő vaníliában is fellelhető anyag, viszont ez csak egy a másik, körülbelül 200 anyag közül. A legtöbb vanília ízű élelmiszer azonban szintetikus vaníliát tartalmaz, hiszen a vanília termesztése kimondottan időigényes, drága, és sok esetben kizsákmányoló azokkal szemben, akik a vaníliaiparban dolgoznak.

gén. A farmokon dolgozó vaníliatermesztők egy-egy helyen fegyverek beszerzéséhez folyamodnak, hiszen valódi veszélynek vannak kitéve: ha ellopják a vaníliatermést, az egész évi munkájuk veszik kárba, így a megélhetésük is veszélyeztetve van.

Emellett a gazdák munkájukért kevés fizetést kapnak. Madagaszkár kormánya bevezetett egy árminimumot, amelyet kötelező lenne a vaníliatermesztők számára fizetni, azonban ezt legtöbb esetben figyelmen kívül hagyják a kereskedők, így a gazdák általában két-három más munkát is kénytelenek elvállalni, a sok időt és figyelmet igénylő vaníliatermesztés mellett.

Vanília, az örök közönségkedvenc

2022-ben született az a holland kutatás, amiben azt vizsgálták, hogy milyen módon kapcsolódnak a kulturális befolyások az illatpreferenciákkal. A kutatás felhozza a fermentált hering példáját: a svédek számára ez az étel szimpatikus illatú lehet, hiszen kulturális jelentősége van, vele nőnek fel, emlékek köthetik a svédeket ehhez az amúgy intenzív szaghoz, amit a világ egyik legtaszítóbbjának neveznek általában az emberek.

A kutatók tehát kíváncsiak voltak arra, hogy az illatokat azért szeretjük, mert kulturális elemek befolyásolnak, vagy molekulárisan döntjük el, hogy mi tetszik és mi nem. A kutatásban különböző hátterekből és klímaövezetekből származó emberek vettek részt: thaiföldi nagyvárosokból, Maláj-félszigeteken élő őshonos lakosokon át, amerikai nagyvárosi közegekig. A kutatás eredménye pedig talán nem is annyira meglepő: a vanillin volt az általánosan legkedveltebb illat.

Bár a kutatás szerint a kulturális variánsok csupán enyhén befolyásolják az illatpreferenciáinkat, mégis globálisan konzisztens eredmény született. Univerzálisan preferálunk egyes illatokat, míg másokat kevésbé. Az tehát, hogy ennyire szeretjük a vaníliát, nem a mi hibánk: egyszerűen csak kedveljük, molekuláris szinten!

Recept: HÁZI KÓLA

FUN FACT: A KÓLA EGYIK FONTOS ÍZELEME A VANÍLIA, EGYÉB FŰSZEREK MELLETT. HA RAJONGSZ A NOSZTALGIKUS ITALÉRT, AMI KIVÁLÓ AZ EMÉSZTÉSI PROBLÉMÁKRA, KÉSZÍTSD EL OTTHON, EGÉSZSÉGESEBB VERZIÓBAN!

Hozzávalók:

- 220 gramm kókuszcukor (az intenzívebb karamellás ízért)
- 1 pohár víz
- 1 fahéjrúd
- ízlés szerinti mennyiségű bio citrom-, lime- és narancshéj
- ¼ tk. koriander
- ¼ tk. szerecsendió
- 1 tk. vaníliakivonat

Elkészítés:

Egy lábasban közepes hőfokon karamellizáld a kókuszcukrot, míg ragadós nem lesz. Ezután add hozzá a vizet és hagyd gyöngyözni. Add hozzá a citrusokat, a fahéjrudat, a koriandert és a szerecsendiót. 5-10 percig hagyd lassú tűzön összeérni az ízeket. Add hozzá a vaníliát. A szirupot – lehűlés után – 1-2 hétig tárold hűtőben. Szódával vagy szénsavas vízzel, jéggel és citrommal fogyaszd!

Láma, gatya, patika

Főnévként és melléknévként is viselkedő szavainkról

Írta: Sólyom Réka egyetemi docens, Magyar Nyelvtudományi Tanszék

„SZIASZTOK. NAGYON LÁMA KÉRDÉSEM LENNE POTYAPONTÉRT” – OLVASHATÓ EGY PROGRAMOZÁSSAL FOGLALKOZÓ WEBOLDAL, A PROG.HU EGYIK 2005-ÖS BEJEGYZÉSÉBEN. BÁR NAPJAINKBAN MÁR MEGLEHETŐSEN ELTERJEDT A *LÁMA* SZÓNAK ILYEN HASZNÁLATA, BIZONYÁRA SOKAN VANNAK MÉG A MAGYAR ANYANYELVŰ NYELVHASZNÁLÓK KÖZÖTT, AKIK NEM ÉRTIK MEG AZONNAL ENNEK A MELLÉKNÉVNEK A JELENTÉSÉT. EZ NEM IS CSODA, HISZEN A *LÁMA* SZÓT SZÖVEGKÖRNYEZET NÉLKÜL HALLVA A LEGTÖBBÜNKNEK VALÓSZÍNŰLEG A NÉGYLÁBÚ ÁLLAT JUT AZ ESZÉBE, ÉS NEM AZ IDÉZETBEN SZEREPLŐ ’ÜGYETLEN, KÉTBALKEZES’ EMBER.

Az állat megnevezése esetében a *láma* hangsor főnevet jelöl, az idézett bejegyzésben viszont melléknévi használatban jelenik meg. Honnan tudható ez? A „főnév-e vagy már melléknév is?” problémájára viszonylag egyszerűen választ találunk, ha a kérdéses szót megpróbáljuk fokozni („lámább”), esetleg a *nagyon*nal nyomatékosítani („nagyon láma”) és/vagy jelzőként egy főnév elé tenni („láma kérdés”). Ha úgy érezzük, hogy a szó működik ilyen jelentésben, tehát melléknévként viselkedik, akkor egy főnév melléknévként is megjelent a nyelvhasználatban.

A jelenség meglehetősen elterjedt a magyar nyelvben, 2015-ben a *Magyar Nyelvőr* folyóirat hasábjain már felsoroltam és elemeztem hasonló szavakat, így a gáz, a király, a sirály és a zsír főneveket, amelyek melléknévi használata sem ritka. Adrienne Lehrer az ilyen jellegű nyelvi újításokat, neologizmusokat egyenesen „trendi”-nek nevezte már 2003-ban írt cikkében *(Understanding trendy neologisms)*. Ezekre a szavakra szinte kivétel nélkül jellemző, hogy a laza, baráti hangvételű, gyakran szleng stílusú nyelvhasználatban jelennek meg, és sokszor a menőség, az említett trendiség képzete kapcsolódik hozzájuk.

Lássunk még két hasonló szót a mai magyar nyelvhasználatból! „A magyar kicsit megfőzött, nagyon *gatya* volt, de [a] matek elment” – nyilatkozta egy érettségiző a feladatsorokról 2026 májusában az index.hu hírportálnak. A *gatya* szó, mint látható, ebben a kontextusban szintén melléknévi használatban jelenik meg, jelentése ’rossz’. Ennek a szónak az esetében már a főnévi *gatya* is népies, a későbbiekben, melléknévként pedig szlenges stílust idéz fel. Használatáról eszünkbe juthatnak a *felköti a gatyát* vagy akár a *legatyásodik* alakulatok is, amelyek egyértelműen nehéz élethelyzetre, tehát valamilyen negatív eseményre vagy állapotra utaltak a régebbi nyelvhasználatban. Valószínűleg ez a jellemző „öröklődött át” és köszön vissza a *gatya* melléknévi használatában is.

Ellentétes, ’nagyon jó/tökéletes/pontos/tiszta’ jelentésben él a *patika* melléknév. Ennek újszerű melléknévi használatát igazolja, hogy 2018-ban a gyakorikerdesek.hu weboldalon valaki még a következő kérdéssel fordult a fórumozókhoz: „Akarok venni egy elektronikus készüléket, és az eladó azt mondta, hogy patika. Fogalmam sincs mit jelent. Valaki?”. Tanulságosak a kérdésre adott válaszok is, például: „olyan (...), mintha új volna”; „a patika tisztaságáról szól a hasonlat”, „régen »zsír« volt a cucc, ma patika”. Jogosan utal a harmadik bejegyzés szerzője a *zsír* melléknévre, hiszen a *patika* melléknév jelentése hasonló hozzá, csak talán könnyebben kitalálható a patika főnévhez mint intézményhez kapcsolódó pozitív asszociációk miatt.

Láthatjuk, a *gatya* és a *patika* esetében gyorsan tudunk asszociálni a szó újabb jelentésére, jelentéseire. Térjünk azonban vissza néhány gondolat erejéig a cikk elején említett *lámá*hoz! Ennek a szónak az esetében ugyanis kissé bonyolultabb jelentésátvitel történt: megtalálható az angol nyelvben ugyanis a *lamer* szó, amely a gyerekaneten.hu weboldal magyarázata szerint ’(...) a számítógépes játékokban és az interneten a kezdő, bénázó játékosokat vagy a tech-analfabétákat (...)’ jelenti. E szó angol töve a *lame*, amelynek a jelentése a szotar.sztaki.hu oldal szerint ’sánta, béna, csonka’, illetve ’gyatra, gyenge’, helyesírását tekintve pedig meglehetősen hasonlít a magyar láma hangsorra, így kerülhetett vele kapcsolatba, párhuzamba. Az angolban a *lame*-nek tehát vannak negatív jelentései, és ezek közül több (például a melléknévi jelentésű *béna*, illetve a *gyatra* és a *gyenge*) létező melléknév a magyarban. Ebbe a sorba illeszkedhetett be – valószínűleg a fentebb említett „menőzés” céljából – a *lame* magyarosított alakja, az egyébként bohókás, gyakran mémekben is szereplő *láma*, amelynek állatra vonatkoztatható jelentésének talán van egy nagyon kicsi köze (az állat megjelenésének köszönhetően) a mai szlengben használatos ügyetlenkedő emberre vonatkoztatott jelentéshez.

Láma, gatya, patika és társaik. A szófaj megváltozása, egy-egy szónak valamilyen jelentéstani átvitelen, például metaforán vagy metonímián alapuló újabb és más stílusú használata természetes jelenség a nyelvekben, így várhatóan további példák fognak keletkezni a magyarban is. Érdemes figyelni, szemmel tartani őket, ügyelve arra, hogy adekvát módon, a megfelelő kommunikációs helyzetben és a helyzethez illő stílusban kerüljön sor a használatukra.

Tekintet

Belenéznél ezekbe a szemekbe?
Ezek, amik úgy ragyogtak rád egykor, mint napfény a víztükörre.
A hold sugaraival vetekedvén két kérdés tükröződik vissza róluk.

1. Midőn a nap nyugovóra tér, vajon közelebb kerül-e a holdhoz, mint amennyire én valaha közel kerülhettem hozzád?

2. Mikor a fűszálakat a szél lefekteti aludni, békésebben alszanak-e, mint amennyire te valaha békét leltél bennem?

> Hármas pont nincs mert a három páratlan, az ember pedig társas lény. Ebből az következik, hogy a páratlan szépségeket is fel kell fedezzem a mélyebb megismerés érdekében.
> Ezért tartok ott, ahol tartok.
> És ezért lehetek az ma, aki vagyok.
> De ki vagyok, illetve ki akarok lenni?
> Kérdésemre egy belső hang felel.
> Én akarok lenni a puszta szeretet. Az egyetlen, ami még eme világot megmentheti. De a szeretet önmagából ered. Vagyis egy páratlan szépség. Ez volna a harmadik kérdésem.

4. Szereted-e önmagad annyira amennyire szeretve szeretnél lenni?

Szeri Bendegúz
szociológia alapképzési szak

Hey Alexa, play Vogue by Madonna

Van valami furcsa abban, hogy a divat egyszerre tud teljesen komolytalan és mégis elképesztően fontos lenni. Egy ruha végül is csak anyag, nem? Mégis emberek karriereket építenek rá, társadalmak ítélnek meg másokat miatta, és tinédzser lányok, (vagy például én is) órákon keresztül tudnak divatbemutatókat nézni úgy, mintha valami szent esemény zajlana előttük. Néha magamat sem értem ebben.

Kislánykorom óta imádom a divat világát. Nem azért, mert mindig tökéletesen akartam kinézni, mert ez egyáltalán nem igaz. Inkább az egész atmoszféra vonzott. Az a fajta túlzás, amit a divat megenged magának. A kifutók világa, ahol minden drámai, minden mozdulat jelent valamit, és ahol egy napszemüveg felvétele is úgy néz ki, mintha minimum történelmet írnának vele. Talán ezért szerettem annyira *Az ördög Pradát visel* című filmet is. Amikor először láttam, szerintem még túl fiatal voltam ahhoz, hogy értsem a történetet, de azt pontosan éreztem már akkor is, hogy ennek a világnak van ereje. Azóta is, ha meghallom, hogy „That's all", egyből úgy érzem magam, mintha a *Vogue*, vagy a filmbeli Runway szerkesztőségében lennék, miközben valójában csak a buszra próbálok felszállni reggel nyolckor.

A divat szerintem sokkal inkább identitás, mint öltözködés. Néha még akkor is mond valamit rólunk, amikor direkt nem akarunk semmit mondani. Mert az is egy döntés, ha valaki csak egy szürke pulóvert vesz fel minden nap. Az is kommunikáció. Furcsa belegondolni, hogy emberek mennyi mindent olvasnak ki egymás ruháiból első pillantásra. Elegáns? Laza? Gazdag? Kreatív? Túl sokat próbálkozik? Pedig lehet, hogy az illető csak nem talált tiszta farmert reggel. Közben a divat tele van ellentmondással. Egyszerre akar egyedivé tenni és trendeket követni. Azt mondja, „légy önmagad", de közben szezononként eldönti, hogy idén pontosan milyen legyen az az önmagad. Néha viccesnek érzem, hogy bizonyos dolgokat csak azért kezdünk szépnek vagy divatosnak látni, mert elég sokszor látjuk őket Instagramon vagy a kifutókon. Egy ponton mindenki elfogadta például, hogy a teljesen átlátszó táska vagy a gigantikus platformcipő valójában „fashion", vagy gondoljunk csak mondjuk arra, mikor tavaly valaki azt találta trendinek mondani, ha a gatyánk fölé még felaggatunk egy fodros szoknyát. És ilyenkor mindig felmerül bennem a kérdés: vajon a divat alakít minket, vagy mi alakítjuk a divatot?

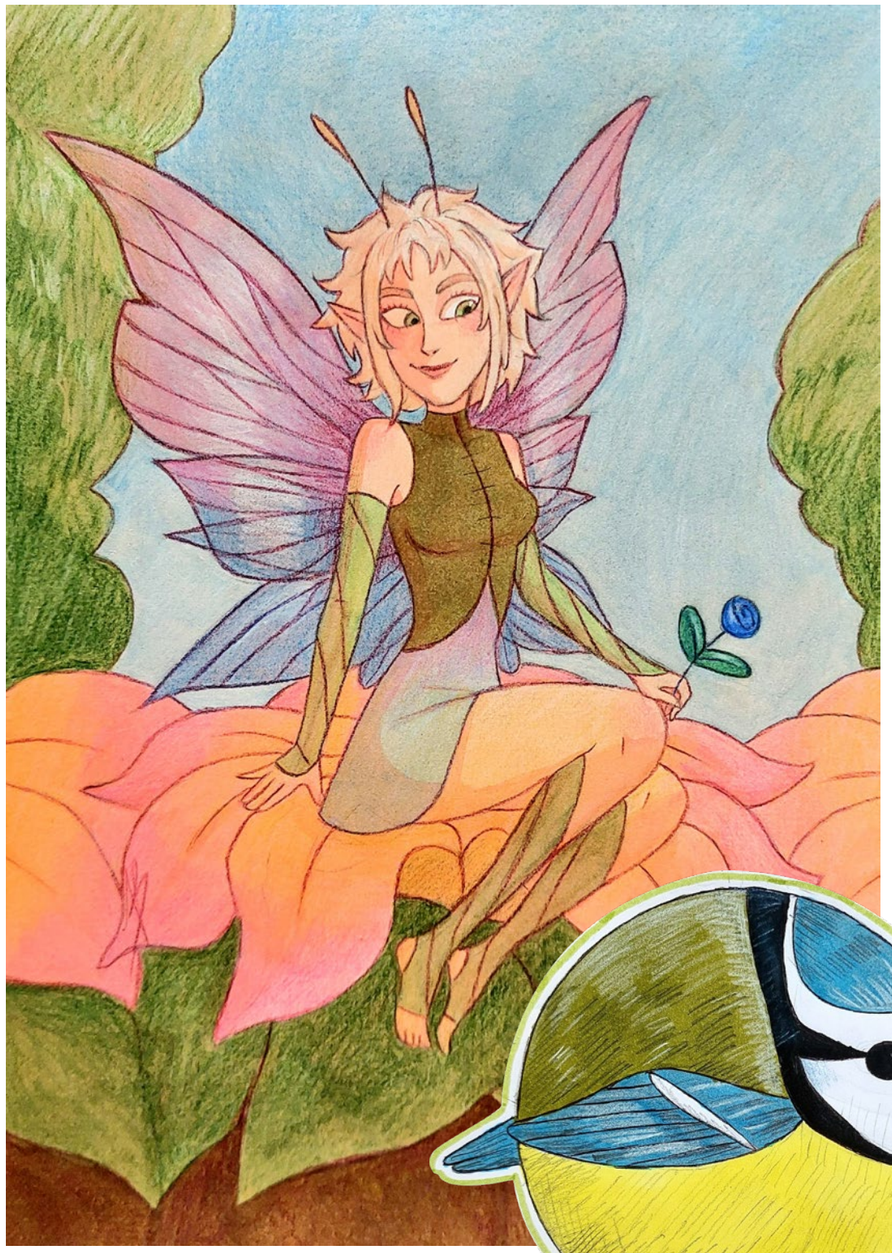
Mégis, minden kritikája ellenére, szeretem ezt az egészet. Szeretem, hogy a divat tud játék lenni, önkifejezés, nosztalgia vagy akár menekülés is. Szeretem, hogy egy outfit néha magabiztosságot ad egy rossz napon. És szeretem azt is, hogy a divat nem csak a jelenről szól.

Folyamatosan visszanyúl a múltba, újraértelmez, idéz, átalakít. Ahogy Madonna is a *Vogue*-ban régi hollywoodi ikonokat emel be egy teljesen új korszakba. Talán a divat is pont ilyen: egy végtelen remix.

És lehet, hogy kívülről nézve az egész csak ruha, de szerintem ennél sokkal több. Egy kicsit művészet, egy kicsit társadalmi tükör, és nagyon sokszor egy szerep, amit magunkra veszünk. Mint egy jelmez, csak éppen nem színházban hordjuk, hanem minden egyes nap.

Balla Alexa
osztatlan tanári mesterképzési szak

Varga Zsófia képei
kommunikáció- és médiatudomány alapképzési szak

Gondolatok az alkoholról

Az alkohol függőséget okoz – mondják ők
Arról azonban fogalmuk sincs, mi van emögött.
Ez nem csupán egy szenvedély...minden egyes
kortyával a szabadság és megannyi fény.
Hisz, ki sokat vesztett, az csupán csak e
italnak él. E italnak él, s mindeközben fél.
Fél, hogy ezen útra tévedve többet vissza
nem tér. Hogy talán nem marad más utána,
csak üres, néma remény. Oh, te szegény!
Erős ital ez, mely megbénít...megbénít, s egy
pillanatra lelassít. Hisz ez volt minden vágyad,
nemdebár? Hogy ha még csak rövid időre is,
de lassítson az ár. A káoszban a határokat
alig látod már. Józanul csupán a problémák
hada vár. Így az italhoz fordulsz, melyből, ha
nagyot kortyolsz, azt hiszed, felszabadulsz.
Talán igazad van, talán hazudsz. Ideig-óráig
szökni tudsz.
Gátlásaid feloldódnak, s boldog vagy, mint
azelőtt még soha. Első kortyot követi
további kortyok sora. Tánc közben bámulsz
az alkoholra. Arra, mi felszabadított, mi
önbizalmat, pillanatnyi örömöt, ragyogást
adott. S utolsó, tétova lépéssel áldod a
napot, mikor a sors Vele összehozott.

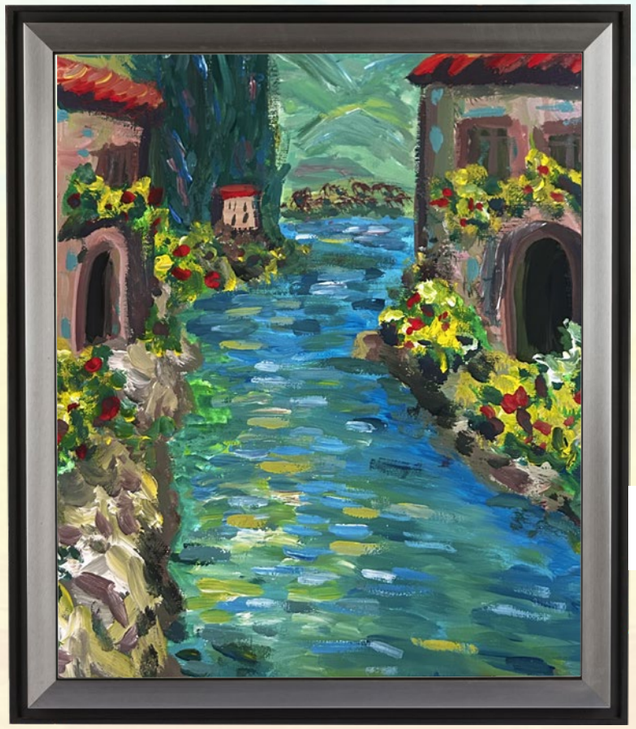
Sonia Hyde

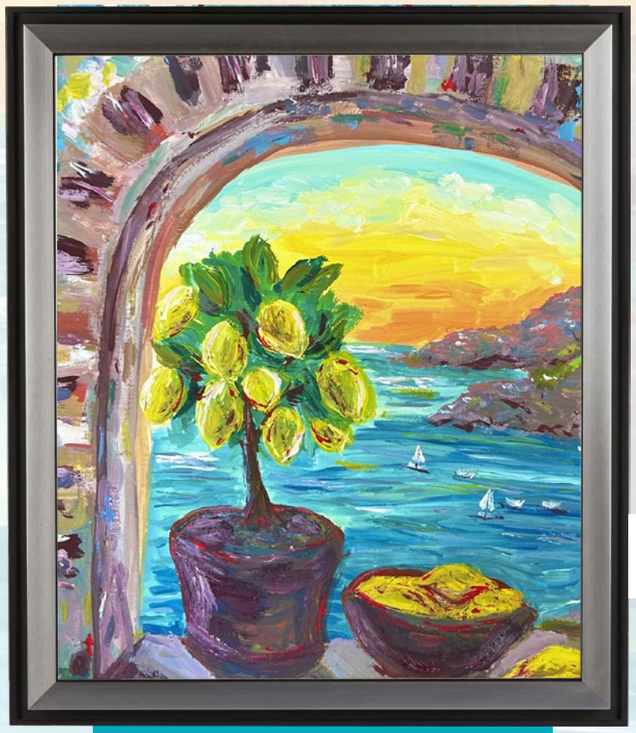
J.A. napján

friss veknit adtál kezembe
friss kis vekni, most jött, most jött,
friss az Alföldről, illata eszemben,
friss kis vekni, szorongatom, szorongatom,
friss az észből, zongora hangja fejemben,
friss kis veknit, a tea gőze, a tea gőze.

Miklán Balázs
gazdálkodási és menedzsment alapképzési szak

Mediterrana

Limoncello

Hangel Lili Villő
jogász osztatlan mesterképzési szak

A semmibevevés monológja

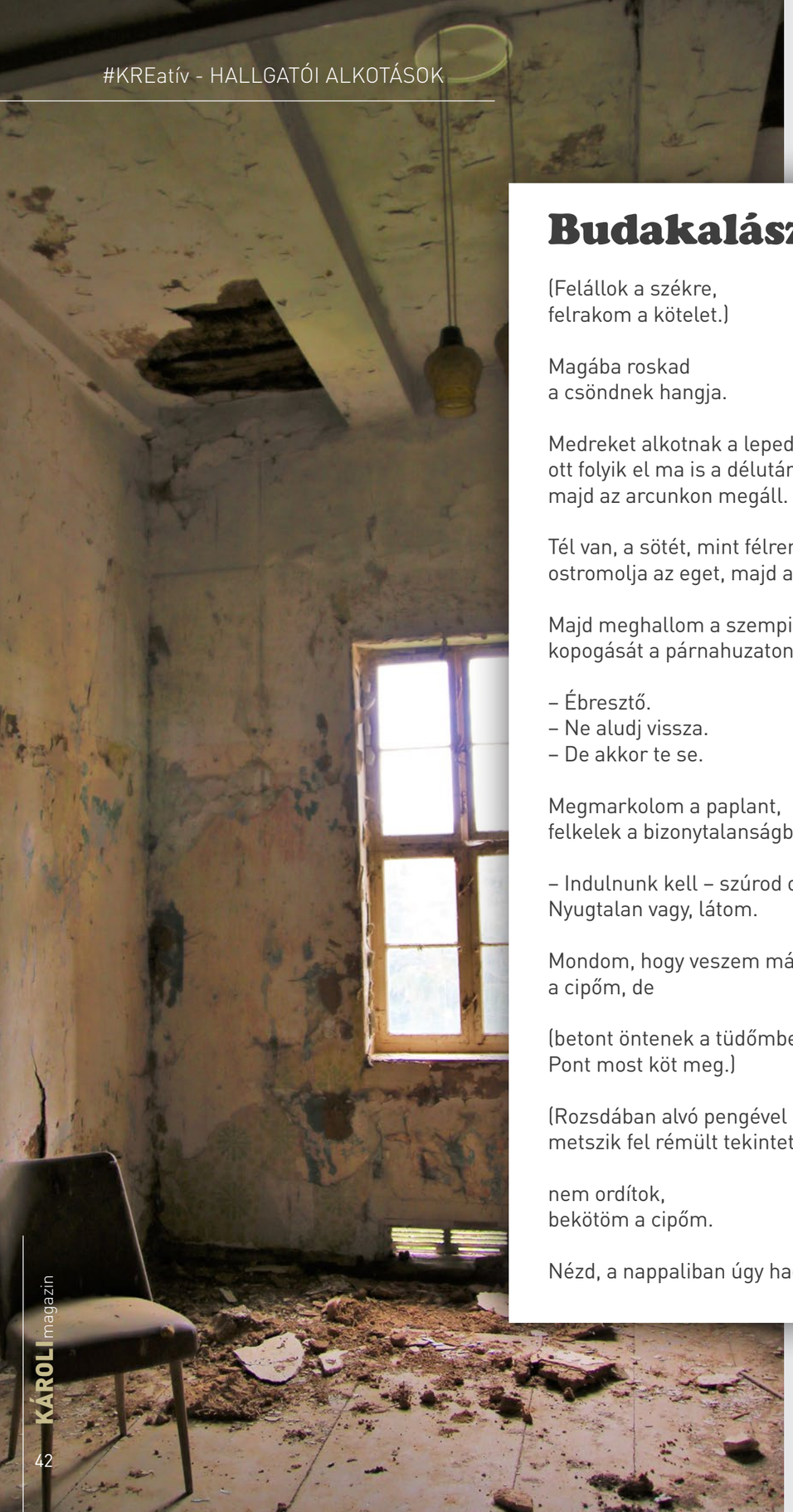
Semmibevevés? Mit jelent pontosan ez a kifejezés? Most nem éppen az etimológiai értelmezésre gondolva. Véleményem szerint ezt az érzést főleg manapság minden egyes ember megtapasztalja szinte majdnem minden nap. De mit is értek ez alatt?

Szinte már nem tudjuk azt mondani, hogy valakinek ne lenne saját telefonja és azon fel van regisztrálva valamilyen közösségi médiumra. Ennek következtében az egyén azt hinné, hogy nem szabadna éreznie ezt az érzést vagy magányt, ha még az online térben is tele van követőkkel és barátokkal egyaránt. De akkor mégis miért merül fel folyton ugyanaz az érzés újra meg újra? Miért van az, hogy egy elküldött üzenetre valaki egyáltalán nem reagál, vagy csak hetekkel később, amikor már tárgytalan?

Miért mindig neked kell szinte mindig megtenned azokat a bizonyos első kezdeményező lépéseket? Te miért nem kapod meg ugyanezeket a közeledéseket? Miért van, hogy az emberek milliói csak magukkal foglalkoznak és már-már alig foglalkoznak másokkal? Ennek ellenére miért akarunk közösen élni, amikor mindent magunkban kell megoldanunk és vannak olyan helyzetek, amikor senki sem segít semmilyen formában egy probléma megoldásában?

Egyszerű a válasz: az ember közösségi lény, mármint a filozófusok és tudósok szerint, aminek az állításával nem szállnék szembe. Talán ebben a zord és néhol kilátástalan világban, amikor valamilyen katasztrófa történne (klímakatasztrófa, gazdasági világválság stb.) könnyebb átvészelni más embertársakkal, akik szintén magukkal törődnek és semmibe vesznek, miközben te aggódsz helyettük is?

Holló
magyar alapképzési szak

Budakalász

(Felállok a székre,
felrakom a kötelet.)

Magába roskad
a csöndnek hangja.

Medreket alkotnak a lepedőráncai,
ott folyik el ma is a délután, át a combomon,
majd az arcunkon megáll.

Tél van, a sötét, mint félrenyelt falat,
ostromolja az eget, majd a házat.

Majd meghallom a szempillád
kopogását a párnahuzaton.

– Ébresztő.
– Ne aludj vissza.
– De akkor te se.

Megmarkolom a paplant,
felkelek a bizonytalanságba.

– Indulnunk kell – szúrod oda.
Nyugtalan vagy, látom.

Mondom, hogy veszem már
a cipőm, de

(betont öntenek a tüdőmbe.
Pont most köt meg.)

(Rozsdában alvó pengével
metszik fel rémült tekintetem,)

nem ordítok,
bekötöm a cipőm.

Nézd, a nappaliban úgy hagytuk a villanyt.

(Lázas testem hegeibe
hamut reszel a lámpabúra,
ásítozva égve-ég.)

Felveszem a sálam.

Nézd, a madarak a fűben
milyen szépek.

(Bordáim közt szögesdrótot sző a pók,
azon fut fel-fel a csalán,
eléri a torkomat.)

Félek.

Felveszem a sapkám.

Nézd, elolvadt a hó a kertben.

(Vézna karjaimból kicsalják
a folyót,
a konyhafugában talál magának medret.)

Átlépsz rajta.

Felveszem a kabátom.

Nézd, nem ittad meg a söröd.

(Cementet izzad
a pirosló szemem.)

(A hangom
elszökik a számból.
Látom, merre fut.
Elviszi a hátán
a segítséget.)

Én csak ülök.

Hagyom.

Miközben te pakolsz
a táskádba,
nem szólok.

De ugye te is hallod?

Ugatják a kutyák a sebemet,
zavard el őket,
epével hányják
össze a kedvenc szőnyegedet.

Kapkodok.

Leülök kicsit.
Várj.

Maradjunk ma itthon.

Nem érted.
Én sem.

Nem tudok úgy harcolni
magammal, hogy közben nézel,

Te meg nem tudsz úgy nézni rám,
hogy közben harcolok.

És sose tudja elpusztítani magát az,
aki már rúgja a széket,
de közben szorítja a kötelet.

Csak megtanul együtt élni
azzal a pillanattal,
amikor egyszer
a keze
lassabb lesz.

(Lelépek a székről,
leveszem a kötelet.)

Kuji Zsolt
jogász osztatlan mesterképzési szak

Az ember tragédiája

Rédei Gréta
magyar alapképzési szak

Semmi

Nap nap után, látszólag az élet
gyorsan halad
Te életed horgára mégis más helyzet akad

Sok dolgot változtat bennünk
Ha valakinek mélyebb helyet engedünk
Változik mikor elkezdődik, mikor zajlik és
mikor végződik

Néha elgondolkozom azon, az emberek
miért változnak, mi irányítja őket és mi
befolyásolja

Hisz mindenkit visszahúzhat valami régi
önmagához, hiába bármilyen változása

Nehéz
Elég
Mikor biztonságból valami egészen más
alakul
Félelem
Érzelem

Nem lehet ennél központibb témát
bemutatni

Mindenkinek hiányzik valaki vagy valami,
amit már nehezen, de kénytelen feldolgozni
Vagy csupán csendben maradni

Mi van akkor ha valaki bánt mást, de közben
mégis örömet leli az eredményben
Ezt is el kell viselni és belegondolni miként
lehet kifejlete szépen

Fény
Szép
Lét

Éber az ember minden percben
Közben tudja mégse feledkezhet ebbe

Szeretet
Ó mily nehéz
Lehet szeretni csendben, láthatatlanul
Közben lehet hangosan is, de közben
váratlanul

Mikor mindent átértékelsz rájössz, hiábavaló
erőfeszítéseid nem visznek előre
Inkább elengeded az egészet –
Majd az élet visszavesz belőle
Mikor már minden elvészett

Szar
Van
Mégis megy tovább életed
Felkelsz – lefekszel
Hogy miként az már senkit sem érdekel

Kiszállt belőled a lélek, mit már csak te
tartasz ébren
És még mindig csak tűrsz és hallgatsz
a fájó csendéletben

Fent
Lent
Ennyi

(Szerelem, szerelem üresség
Mondd mi a különbség?)

Radó Benedek
magyar alapképzési szak

Hegyek, templomok, emberek

Oktatók zarándokúton Örményországban

Írta: Siba Balázs, Szabó Zsolt

ÚTON – MITŐL LESZ EGY UTAZÁS ZARÁNDOKLAT?
MI KÜLÖNBÖZTETI MEG A ZARÁNDOKOT AZ UTAZÓTÓL? A CÉL, AHOVÁ MEGÉRKEZIK? AZ ÚT, AMELYET MEGTESZ? VAGY INKÁBB AZ, AMI KÖZBEN BENNE TÖRTÉNIK?

Utazni sokféleképpen lehet. Megnézhetünk tájakat, városokat, műemlékeket, készíthetünk száz és száz fényképet. A zarándok is úton van, mégis máshogyan. Nemcsak látni szeretne valamit, hanem engedi, hogy az, amit lát, megszólítsa. Kérdéseket visz magával, figyel, keresi Istent, és közben önmagáról is megtud valamit. Talán ezért mondhatjuk, hogy a zarándoklaton nemcsak a táj változik körülöttünk: útközben mi magunk is változunk.

MÁR A BUDAPESTI REPÜLŐTÉREN A 121. ZSOLTÁR SZAVAI KÍSÉRTEK BENNÜNKET: „SZEMEIMET A HEGYEKRE EMELEM…”

Ezzel a reménységgel indult útnak nyáron egyetemi oktatói imaköri közösségünk Örményországba. Már a budapesti repülőtéren a 121. zsoltár szavai kísértek bennünket: „Szemeimet a hegyekre emelem…” A következő napokban pedig Noé történetét olvastuk tovább. Az özönvíztől a bárka Araráton való megállásán, a holló és a galamb történetén és a bárkából való kilépésen át jutottunk el a hálaáldozatig és a szivárványig. Már itt szembesültünk az örmény sors fájdalmával: nemzeti jelképük, az Ararát ma határaikon kívül, Törökországban van.

Mindenki kivette a részét az utazás feladataiból: egymást váltva vezettük a reggeli áhítatokat, és minden állomásról, látnivalóról felkészült valaki. Figyeltünk, kérdeztünk, beszélgettünk és imádkoztunk. Ettől lettünk talán valamivel többek, mint egy együtt utazó társaság: zarándokközösséggé váltunk.

AZ ÉDEN PEREMÉN

Örményországban különös közelségbe kerülnek a bibliai történetek. Az Ararát neve Noé történetéből ismerős, a tágabb térség pedig ahhoz a világhoz tartozik, amelyhez az Édenről szóló bibliai hagyomány földrajzi képzetei is kötődnek. Ezt alátámasztja az is, hogy több más növény mellett Örményország a szőlő, a dió és a sárgabarack génközpontja, azaz őshazája.

Egyik zarándoktársunk számára ez egészen hétköznapi élményben vált kézzelfoghatóvá. Amikor az örmény táj természeti adottságairól és növényvilágáról hallott, az Édenkert jutott eszébe. Aztán megkóstolt egy sápadtsárga, ránézésre nem sokat ígérő kajszit – és váratlan ízözön fogadta. Az örmény kajszi még nevében is kötődik ehhez a földhöz: latin neve Prunus armeniaca. Egy apró ízélmény így Isten ajándékozó szeretetének jelévé vált.

Örményország igazi mélységét számunkra mégis az ősi keresztény kultúrával való találkozás jelentette. Közel 1700 éves keresztény hagyomány nyomai vesznek körül bennünket: kolostorok ülnek hegygerinceken, templomok bújnak meg sziklafalak között, és mindenfelé „hacskarok", faragott keresztkövek emlékeztetnek azokra, akik előttünk jártak. A világ első keresztény államáról van szó, 301-ben vették fel a kereszténységet.

Az örmény templomokban alig van valami hivalkodó. Szürke kő, kevés díszítés, félhomály és a kupolák felől beáramló természetes fény. Többünket éppen ez a letisztultság érintett meg. Egyik útitársunk később úgy fogalmazott: hosszasan csak ült az egyik kolostor mély csendjében, és közben különös, szinte megmagyarázhatatlan biztonságot érzett.

Talán más kultúrák spiritualitásával ezért is érdemes találkoznunk. Nem azért, hogy egzotikus vallási élményeket gyűjtsünk, hanem mert az idegen tükröt tart elénk. Egy másik keresztény hagyományban olyasmit is észrevehetünk, amit a sajátunkban már annyira megszoktunk, hogy észre sem vesszük.

AMIKOR A KÖVEK MEGSZÓLALNAK

Egyik zarándoktársunkra Sanahin kolostora gyakorolta a legmélyebb hatást. A kevés látogató miatt ott talán még erősebben lehetett érzékelni az örmény kolostorok sűrű csendjét. A 10. században alapított Sanahin ráadásul nem egyszerűen a világtól elvonult szerzetesek otthona volt. Iskolájában teológiát és filozófiát, de zenét és retorikát is tanítottak – mai szemmel szinte középkori egyetemként működött.

Első pillantásra mégis úgy tűnt, mintha egy régen eltűnt világ hatalmas kőmaradványai között járnánk. Aztán az egyik templomba belépve éneket hallottunk. Egy magányos szerzetes énekelt a félhomályban.

Zarándoktársunk számára ettől a pillanattól a kolostor már nem egy letűnt kor műemléke

volt. A közel ezeréves falak között ugyanaz a hit kapott hangot, amelyért generációk éltek, alkottak és szenvedtek. A magányos ének az örmény nép állhatatosságának képévé vált.

Mert Örményország története nemcsak kolostorok és lenyűgöző tájak története. Birodalmak, háborúk, vándorlások, üldöztetések és az otthon elvesztése újra és újra próbára tették ezt a népet. Az egykori ország többszöröse volt a mainak. Sokan menekültek el az üldöztetések elől. Mindezek miatt ma mintegy 3 millió örmény él a határokon belül, és több mint 10 millió szerte a világban. Mégis megmaradt a nyelv, a teljesen egyedi örmény írás és abc, a kultúra és a hit, sőt, főként ez jelenti az összetartó erőt az örmények között. A kereszténység itt nem pusztán vallási örökség: évszázadokon át az identitás és a megmaradás egyik megtartó erejévé vált. A templomok nem méretükkel nyűgöznek le: még az ecsmiadzini katedrális, az egyházfő (a katolikosz) székhelye, az egyház fő temploma sem nagyobb egy átlagos európai templomnál. Utunk során hét kolostort kerestünk fel. Mindegyik másként, de teljesen egyedi volt. Sanahin és Haghpat kissé elhagyott, félhomályos, fűvel benőtt épületek. Szevanavank a Szván-tó fölé magasodó dombon, Tatev egy sziklaszirten, hegyekkel körülvéve, Noravank egy völgyben, kőtenger közepén áll. Geghard pedig félig a hegy belsejében, barlangként beásva – még egy forrás is fakad benne. Közös a zömök, kereszt alaprajz, a csúcsos kupola, a faragott kőkeresztek és az áldáskérők számára mindig elérhető papok jelenléte.

Az örmény identitást azonban nem csak templomokban tapasztaltuk. Csapatunkból páran részesei lehettek Jerevánban több ezer ember közös táncának. Fiatalok és idősek együtt járják az örmény táncokat, ugyanazokat a lépéseket tanulva és továbbadva. Egészen másképpen értjük ilyenkor a „hagyomány" szót: nem valami, amit vitrinben őrzünk, hanem amit újra meg újra megélünk. Egy üldöztetéseket és szétszóratást átélt nép számára a nyelv, a tánc, az ének és a hit a megmaradás eszközeivé is válhatnak. Jereván éjszakai nyüzsgése, számos szökőkútja mintha a minden fájdalom ellenére élni akarás példája lenne. A város a világ egy legrégebb óta lakott helye, bár a földrengések és harcok miatt történelmi emléke alig van. Mai belvárosa szépen egységesen tervezett, rózsaszín kövekből épült terein, sétálóutcáin számos étterem, kávézó és más vendéglátóhely hívogat.

AMI MEGTART – ÉS AMIBŐL KI KELL LÉPNI

Noé története az út során új jelentéseket kapott számunkra. Egyikünkben például születéstörténetté változott. A bárka nem egyszerűen fennakadt az Araráton, hanem megtapadt rajta – mint az apró élet az anyaméhben, amelynek még időre van szüksége ahhoz, hogy megszülessen.

Másképpen szólalt meg a bárkából való kilépés története is. A bárka Noé számára életmentő menedék volt. De egyszer elérkezett a pillanat, amikor ki kellett lépnie belőle. Ami tegnap még megmentett, holnap már visszatarthat. Mindannyiunk életében vannak ilyen „bárkák”: egy megszokott szerep, egy biztos közösség, egy kapcsolat, egy életforma vagy egyszerűen a komfortzónánk. A zarándoklat egyik kérdése így az lett: miből kell kilépnünk ahhoz, hogy valami új elkezdődhessen?

Ez talán különösen ismerős kérdés az egyetemi években. Az ember egyszerre keres szakmát, hivatást, kapcsolatokat, közösséget és önmagát. Van, amit magunkkal viszünk abból, amit otthon kaptunk, és van, amit újra kell gondolnunk. A hit sem készen kapott csomagként válik sajátunkká. Kérdések, találkozások, kételyek és személyes tapasztalatok között válhat identitásunk részévé.

Ebben segíthet egy zarándoklat is. Kiszakít a megszokott környezetből, de nem hagy egyedül. Együtt utazunk, eszünk, elfáradunk, nevetünk, néha várunk egymásra. De közben együtt kérdezünk és imádkozunk is. Ugyanazt a helyet látjuk, mégsem ugyanazt visszük haza belőle. A másik ember felismerése pedig időnként a saját történetünket is új fénybe helyezi.

SZEMEINKET A HEGYEKRE EMELJÜK

Örményország területének 90%-a 1000 m tengerszint feletti magasságban van. A mezőgazdaság a termékeny völgyekben koncentrálódik. Itt van a világ legnagyobb tengerszeme, a három balatonnyi felületű Szeván-tó. A táj változatosságát felejthetetlen ajándékként vittük magunkkal. Khnozoresk elhagyott barlangvárosa éppúgy lehetőséget adott belemenni a tájba, mint ahogy a Tatev-felvonó, a világ leghosszabb drótkötélpályás felvonója átrepített bennünket két hegy között, sok szögből megmutatva az örmény táj szépségeit.

Utunk meghatározó élménye mégis az Ararát látványa volt. Egyikünk később így fogalmazta meg ennek személyes jelentését:

AMIKOR MEGPILLANTOTTUK AZ ÖTEZER MÉTER FÖLÉ EMELKEDŐ, HÓFÖDTE CSÚCSOKAT, VALAMENNYIRE MEGÉRTETTEM, MIÉRT ENNYIRE FONTOS EZ A HEGY AZ ÖRMÉNYEK SZÁMÁRA. NEM EGYSZERŰEN FÖLDRAJZI KÉPZŐDMÉNY, HANEM TÖRTÉNELMÜK, HITÜK ÉS IDENTITÁSUK EGYIK JELKÉPE. BÁR MA A HATÁR TÚLOLDALÁN EMELKEDIK, NAP MINT NAP OTT VAN A SZEMÜK ELŐTT.

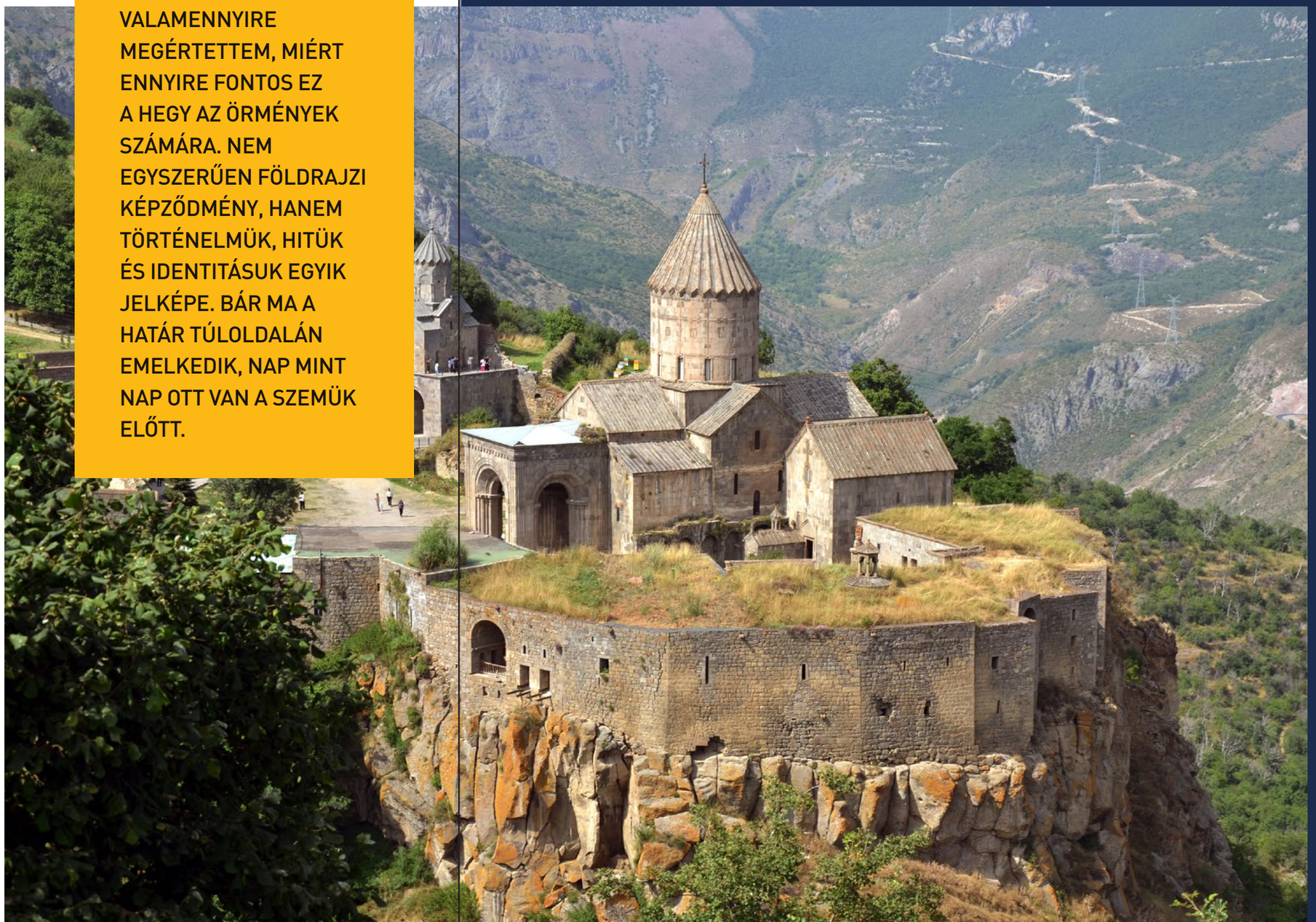
Számomra ez a hit képévé vált. Már látjuk, merre tartunk, de még nem érkeztünk meg. Mégis ez a látás ad irányt a zarándoklatunknak.

Talán ezért van szükségünk útközben társakra is. Olyanokra, akikkel lehet kérdezni, elcsendesedni, nevetni, enni és imádkozni. És néha arra is szükségünk van, hogy messzire menjünk, és egy számunkra idegen kultúra hitével találkozzunk ahhoz, hogy közelebbről meglássuk a sajátunkat.

Közös vacsoráink nemcsak a különleges helyi ízek, hanem a közösségben elfogyasztott étel ajándéka miatt is emlékezetesek maradnak.

A zarándoklat végén ugyanoda térünk haza, ahonnan elindultunk. Mégsem egészen ugyanazok az emberek érkeznek vissza.

Talán ez különbözteti meg leginkább a zarándokot az utazótól.

Felelős döntések

EGY ZSÚFOLT TÁRGYALÓTEREM, FESZÜLT CSEND, MAJD A BÍRÓ A TÁRGYALÁST MEGNYITJA, ÉS A JELENLÉVŐKET SZÁMBA VESZI – A PILLANAT, AMIKOR MINDEN TEKINTET EGY IRÁNYBA SZEGEZŐDIK. ITT KEZDŐDIK IGAZÁN AZ A VILÁG, AMELYBEN JOGÁSZ SZAKOS ALUMNI HALLGATÓNK NAP MINT NAP DOLGOZIK.

DR. BAUMGARTNER BENITA

BÜNTETŐJOGI ÜGYVÉDI IRODÁBAN VÉGZI A MUNKÁJÁT, AHOL A HÉTKÖZNAPOK RITMUSÁT A TÁRGYALÁSOK ÉS A FOLYAMATOSAN KÉSZÜLŐ BEADVÁNYOK HATÁROZZÁK MEG. AZ ALÁBBIAKBAN PÁLYAVÁLASZTÁSÁRÓL, MINDENNAPI MUNKÁJÁRÓL ÉS A JOGÁSZI HIVATÁSRÓL IS RÉSZLETESEN MESÉL.

A jogi hivatás iránti elköteleződésem gyökerei a bűnügyi riporterként eltöltött évekre vezethetők vissza. Munkám során rendszeresen jelen voltam bírósági tárgyalásokon, ahol testközelből tapasztalhattam meg az igazságszolgáltatás működését, valamint azt a felelősséget, amely a jog alkalmazásával jár. Ezek az élmények fokozatosan felkeltették érdeklődésemet a jog világa iránt, és ráébresztettek arra, hogy a jog nem szabályok összessége, hanem a társadalmi rend, a bizalom és az igazságosság egyik legfontosabb pillére. Különösen megragadott az a gondolat, hogy a jogász munkája gyakran olyan élethelyzetekben bír meghatározó jelentőséggel, amikor az emberek a legkiszolgáltatottabbnak érzik magukat. A jogi pálya ezért számomra nem csupán szakmai kihívást jelent, hanem lehetőséget arra is, hogy tudásommal hozzájáruljak a méltányos és igazságos döntések megszületéséhez, valamint hidat képezzek az elvont jogszabályok és az emberi sorsok valósága között.

Szinte nincs olyan hét, amikor ne vennék részt több tárgyaláson, és ne dolgoznék párhuzamosan több ügy iratanyagán. Ez a gyakorlatközpontú közeg már az első perctől világossá tette számomra, hogy a jog nem csupán szabályok rendszere, hanem élő, dinamikusan formálódó emberi történetek összessége.

Munkánk során gyakran találkozunk olyan ügyekkel, amelyek különösen nagy érzelmi terhet hordoznak. Ilyenek például a foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés esetei, amikor egy kórházi ellátás során – akár egy fertőzés következtében – a beteg állapota súlyosan romlik, esetlegesen a beteg az egészségügyi intézményben meghal. Ezek az ügyek soha nem egyszerűek. A tárgyalóteremben ott van a veszteség súlya, a hozzátartozók fájdalma, és ott van a szakmai felelősség kérdése is. Jogászként ilyenkor különösen nehéz feladat hárul ránk, ugyanis miközben emberileg érint bennünket a történet, mégis meg kell őriznünk a tárgyilagos, kívülálló szemléletet. A büntetőeljárás logikája ezt kívánja meg – a döntések nem érzelmek, hanem bizonyítékok mentén születnek.

A büntetőjog világában a siker fogalma is árnyaltabb, mint ahogyan azt sokan gondolják. Nem minden esetben reális cél a teljes felmentés – sok ügyben ennek csekély az esélye. A valódi eredmény gyakran abban mutatkozik meg, hogy a lehető legkedvezőbb kimenetelt sikerül elérni, enyhébb minősítést, rövidebb szabadságvesztést, vagy olyan körülmények figyelembevételét, amelyek az ügyfél helyzetét érdemben javítják. Ehhez nem ígéretekre, hanem felkészültségre, stratégiai gondolkodásra és következetes szakmai munkára van szükség.

Fontos hangsúlyozni azt is, hogy a büntetőeljárások kimenetele soha nem számítható ki teljes bizonyossággal. Különböző bíróságok, eltérő bírói mérlegelések és egyedi ügykörülmények befolyásolják az ítéleteket. Éppen ezért egy ügyvéd nem ígér konkrét eredményt – nem mondhatja meg előre, hogy hány év lesz a vége. Amit viszont nyújtani tud, az a szakmai tudás, a tapasztalat és az a biztos háttér, amelyre az ügyfél a legnehezebb helyzetekben is támaszkodhat.

Már egyetemi éveim alatt is tudatosan törekedtem arra, hogy az elméleti tudás mellett valódi gyakorlati tapasztalatot szerezzek. Meggyőződésem volt – és ma is az –, hogy ez elengedhetetlen, különösen azok számára, akik ügyvédjelöltként a záróvizsgák után gyorsan és magabiztosan szeretnének elhelyezkedni a szakmában. Ezt a szemléletet erősítette az is, hogy három éven keresztül büntetőjogi ügyvédi irodákban gyakornokként és öt éven keresztül a médiában dolgoztam bűnügyi szerkesztő-riporterként, ahol számos tárgyaláson vettem részt, és első kézből tapasztaltam meg az igazságszolgáltatás működését.

A CIKK TELJES TERJEDELMÉBEN ITT OLVASHATÓ:

Nemcsak utazás, HANEM ÉLETRE SZÓLÓ ÉLMÉNY

„HA NEM ÉN, AKKOR KI? HA NEM MOST, AKKOR MIKOR?" – EZZEL A GONDOLATTAL VÁGOTT BELE ERASMUS-KALANDJÁBA A 22 ÉVES JOKÓ NORBERT, EGYETEMÜNK NEGYEDÉVES GAZDÁLKODÁSI ÉS MENEDZSMENT SZAKOS HALLGATÓJA, AKI – NEM MELLESLEG – TIZENEGY ÉVE AKTÍVAN VÍZILABDÁZIK. KÉT KÜLÖNBÖZŐ ORSZÁGBAN, OLASZORSZÁGBAN A FOGGIA EGYETEMEN (UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI FOGGIA), VALAMINT FRANCIAORSZÁGBAN A LORRAIN EGYETEMEN (UNIVERSITÉ DE LORRAINE) SZERZETT TAPASZTALATOKAT, AMELYEK NEMCSAK A TANULMÁNYAIRA, HANEM A SZEMÉLYES FEJLŐDÉSÉRE IS NAGY HATÁSSAL VOLTAK. INTERJÚNKBAN ARRÓL MESÉL, MIÉRT TARTJA ÉLETE EGYIK LEGJOBB DÖNTÉSÉNEK AZ ERASMUS-PROGRAMOT.

Mi motivált arra, hogy Erasmus programmal külföldön tanulj?

Mindig is érdekelt, milyen érzés külföldön élni, és kipróbálni magam egy teljesen új környezetben és kultúrában. Arra voltam kíváncsi, hogyan tudok alkalmazkodni egy ismeretlen közeghez úgy, hogy közben megőrizzem a saját értékeimet és szokásaimat, valamint jobban megismerjem önmagamat.

Sportolóként külön motivációt jelentett számomra, hogy külföldön is fenntartsam az edzésrutinomat, csapatot találjak, és lehetőség szerint bajnokságban is szerepeljek. Mivel tudatosan készültem az Erasmusra, már jóval a jelentkezés előtt utánanéztem a program működésének. Az első egyetemi évemet részben arra szántam, hogy minél több tapasztalatot és hasznos tanácsot gyűjtsek olyan hallgatóktól, akik már részt vettek a programban. Az egyedüllét nem riasztott el – inkább egy olyan kihívásnak tekintettem, amelyből sokat tanulhatok.

Milyen volt az első néhány heted az új országban és az egyetemen?

Foggiában az első hetek egyszerre voltak ijesztők és felszabadítók. Először kellett teljesen önállóan helytállnom egy idegen országban,

így a felkészüléstől kezdve a háztartás vezetéséig minden korábban megszerzett tapasztalatomat kamatoztatnom kellett. Szerencsére az olaszok rendkívül segítőkészek és barátságosak voltak, az Erasmus Student Network (ESN) közösségének köszönhetően pedig egy pillanatra sem éreztem magam egyedül. A WhatsApp-csoportokon keresztül más magyar Erasmus-hallgatókat is megismertem, ami nagyban megkönnyítette a beilleszkedést.

Nancyba már jóval magabiztosabban érkeztem, hiszen volt korábbi Erasmus-tapasztalatom, így nagyjából tudtam, mire számíthatok. Az egyetemen jól szervezett és segítőkész fogadtatás várt. Ennek ellenére úgy érzem, hogy az olasz vendégszeretet egészen különleges élményt nyújtott, és számomra összehasonlíthatatlan maradt.

Miben különbözik a külföldi oktatási rendszer a hazaitól?

Az olasz oktatási rendszer több szempontból is eltért attól, amit Magyarországon megszoktam. Kevesebb órám volt, ugyanakkor egy-egy foglalkozás akár három-négy órán át is tarthatott. Erasmus-hallgatóként nem kezeltek külön bennünket: ugyanazokra az olasz nyelvű órákra jártunk, mint a helyi diákok. Az előadásokhoz angol nyelvű jegyzeteket kaptam, a vizsgákat pedig angolul tehettem le. Az egyetem magas szakmai elvárásokat támasztott velünk szemben is, ezért ott is komolyan kellett készülni.

A francia oktatási rendszer már közelebb állt a magyarhoz. A hallgatók az órarend szerint jártak a másfél órás előadásokra és szemináriumokra, a vizsgaidőszakban pedig egy tantárgyból gyakran két különálló vizsgát is teljesíteni kellett. A végső jegyet ezek átlagából számították ki. Itt már angol nyelvű kurzusokat is fel tudtam venni, ugyanakkor a szakirányomnak megfelelő tantárgyak közül nehezebb volt választani. Az értékelési rendszer is eltért a hazaitól: a jegyeket 0 és 20 pont között adták, ahol a 10 pont alatti eredmény már elégtelennek számított.

Milyen kihívásokkal kellett szembenézned például a nyelv, a beilleszkedés vagy az adminisztráció terén?

A személyiségemből fakadóan könnyen teremtek kapcsolatot másokkal, ezért a beilleszkedés egyik országban sem jelentett különösebb nehézséget. Olaszországban talán még egyszerűbb volt, hiszen a barátságos légkör, a többi magyar Erasmus-hallgató jelenléte és a helyiekkel való gyors ismerkedés sokat segített az első időszakban.

Nyelvi szempontból ugyanakkor akadtak kihívások. Olaszországban nem mindenki beszélt angolul, ezért sokszor az olasz nyelvre kellett támaszkodnom. Ez eleinte kihívást jelentett, ugyanakkor arra is ösztönzött, hogy folyamatosan tanuljam és gyakoroljam a nyelvet. A helyiek mindig igyekeztek segíteni, ami sokat könnyített a mindennapokon.

Franciaországban a sport jelentette a legjobb beilleszkedési lehetőséget. Csatlakoztam egy vízilabdacsapathoz, amellyel két bajnokságban és egy kupasorozatban is részt vettem, egyetemi és regionális szinten egyaránt. Bár franciául nem beszélek, az angolt jól tudtam használni, a sportközösségben pedig idővel némi francia szókincset is sikerült elsajátítanom.

Hogyan alakult a társasági életed, és sikerült-e nemzetközi kapcsolatokat építened?

Nagyon könnyen sikerült beilleszkednem, és olyan barátságokat kötöttem, amelyek a mai napig megmaradtak. Az Erasmus alatt kialakult kapcsolatok nem értek véget a szemeszterrel: amikor külföldi barátaim Budapestre látogatnak, szívesen körbevezetem őket a városban, én pedig többükkel később is találkoztam. Például Szlovéniába is ellátogattam egy gulyásfőző fesztiválra, ahol újra összegyűlt a társaság.

Az Erasmus-programnak köszönhetően a világ számos pontjáról ismerhettem meg embereket. Az Egyesült Államokból, Dél-Amerikából, Mongóliából, Kínából, Marokkóból, valamint Európa számos országából érkeztek hallgatók. Rendkívül inspiráló élmény volt ennyire sokszínű nemzetközi közösség részévé válni, hiszen mindenki más kultúrát, gondolkodásmódot és tapasztalatot hozott magával.

Mi volt eddig a legjobb élményed az Erasmus alatt?

Nehéz egyetlen élményt kiemelni, hiszen szinte végig pozitív tapasztalatok értek az Erasmus alatt. Ha mégis választanom kellene, akkor Franciaországból mindenképpen azt említeném, hogy a vízilabdacsapatunkkal bronzérmet szereztünk a Francia Egyetemi Vízilabda Bajnokságon. Sportolóként ez hatalmas élmény és fontos visszaigazolás volt számomra.

Olaszország egészen más miatt maradt emlékezetes. Sokszor úgy éreztem magam, mintha egy filmben lennék: a városok hangulata, a színek, az emberek és az egész életérzés olyan különleges atmoszférát teremtett, amelyet soha nem fogok elfelejteni. Nápoly, Róma, a Vatikán és Puglia varázslatos helyszínei mind hozzájárultak ahhoz, hogy ez az időszak életre szóló emlék maradjon.

Mit tanácsolnál azoknak, akik most készülnek Erasmusra?

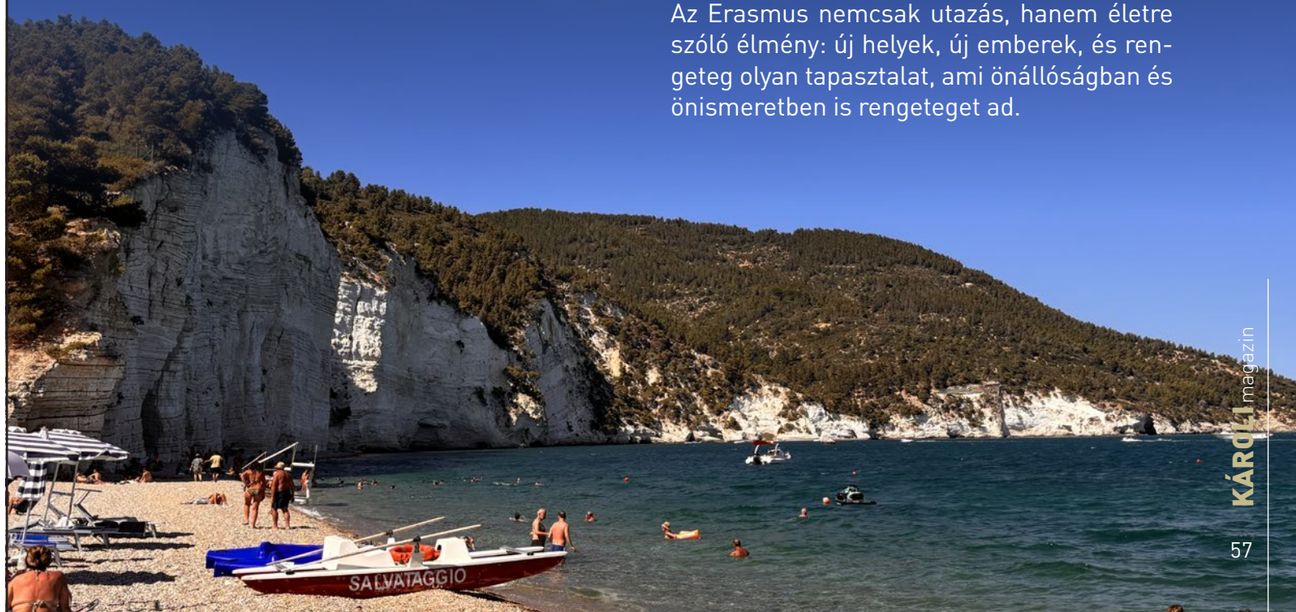
Két Erasmus-tapasztalattal a hátam mögött azt tudom mondani, hogy valójában arra van időd és lehetőséged, amire igazán szeretnéd. Az egyetem biztosítja a programot, onnantól pedig nem igazán van olyan akadály, ami visszatarthatna.

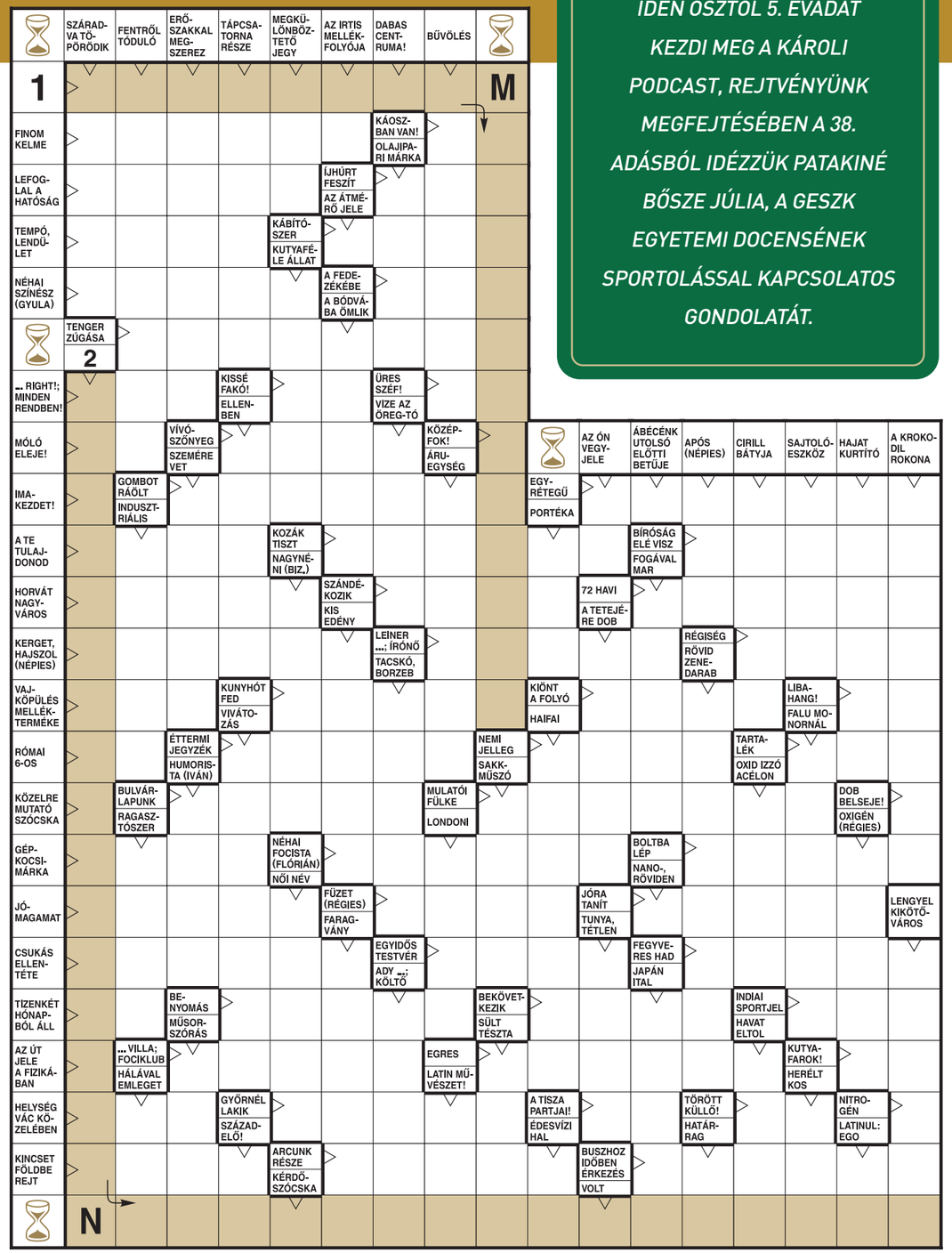
Elsőre ijesztőnek tűnhet, főleg azoknak, akik még nem utaztak egyedül, vagy bizonytalanabbak a nyelvhasználatban. De a „spoiler" az, hogy Erasmuson szinte mindenki ugyanígy indul. Az első lépés mindig a legnehezebb, de közben sosem vagy egyedül: lesznek melletted barátok, család, egyetemi koordinátorok, akik segítenek.

Azt is fontos látni, hogy egy félév alatt gyakorlatilag minden meg tud várni otthon – legyen szó munkáról, párkapcsolatról vagy bármilyen más kötelezettségről. Egyetemistaként ez egy olyan lehetőség, ami most elérhető, és nem tudni, mikor adódik újra.

Sokan végül nem mernek belevágni, és később megbánják. Én inkább azt javaslom, hogy bátran induljatok el: minden más menet közben alakul ki. A baráti kör, a mindennapok, az egyetemi rutin és a vizsgák is kezelhetővé válnak.

Az Erasmus nemcsak utazás, hanem életre szóló élmény: új helyek, új emberek, és rengeteg olyan tapasztalat, ami önállóságban és önismeretben is rengeteget ad.

IDÉN ŐSZTŐL 5. ÉVADÁT KEZDI MEG A KÁROLI PODCAST, REJTVÉNYÜNK MEGFEJTÉSÉBEN A 38. ADÁSBÓL IDÉZZÜK PATAKINÉ BŐSZE JÚLIA, A GESZK EGYETEMI DOCENSÉNEK SPORTOLÁSSAL KAPCSOLATOS GONDOLATÁT.

Károli PODCAST

A KÁROLI-EGYETEM ISMERETTERJESZTŐ PODCAST SOROZATA

NÉHÁNY TÉMA AZ EDDIGI ADÁSOKBÓL:

Z-generáció és a magyar líra

A mozgás vitamin!

Kapunyitási pánik az egyetem után?

True crime – Történetek valódi esetekről, valódi személyekről

Egészség és szorongás a modern társadalomban

Kossuth Lajos: tehetséges politikus vagy kora influencere?

könnyedén, érthetően

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

A | Ω

ANNO 1855

karoliegyetem

karoli.gaspar.reformatus.egyetem

karoligasparegyetem

KaroliEgyetem

károligáspáruniversity

uni.karoli

www.kre.hu